

धर्मकीर्ति

THE DHARMAKIRTI
A BUDDHIST MONTHLY

भिक्षुणी धम्मव्रतीको ७२ औं जन्मीत्सवको उपलक्ष्यमा थेरवादी भिक्षुहरूबाट अभिघर्म पाठ गरिरहनुभएको दृश्य

गुण पुन्ही

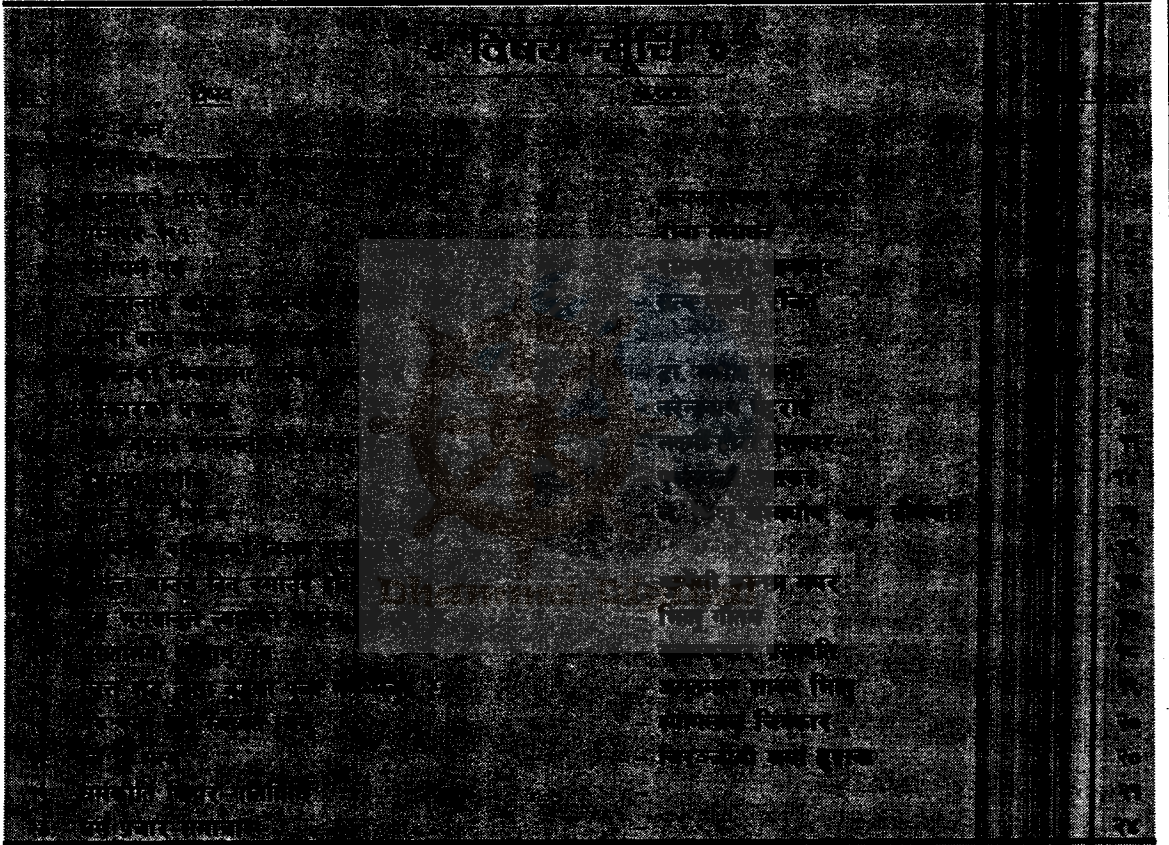
वर्ष-२४; अङ्क-४

बिक्रम सम्वत् २०६३

धर्मकीर्ति

१. 'धर्मकीर्ति' प्रत्येक पूर्णिमाको दिन निस्कन्छ ।
२. 'धर्मकीर्ति' का लागि धार्मिक, सामाजिक एवं नैतिक पक्षका लेखहरू लेखी पठाउनु होस् ।
३. बिहार एवं विभिन्न स्थानहरूमा भएका बौद्ध गतिविधिहरू यथाशिघ्र समयमानै हामीलाई लेखी पठाउनु होस् ।
४. हामी तपाईंको स्वस्थ प्रतिक्रियाको स्वागत गर्दछौं ।
५. लेखकद्वारा लेखिएको कुनै पनि विचारको जिम्मेवार लेखक आफै हुनेछ- सम्पादक मण्डल हुने छैन ।

- धर्मकीर्तियात छिगु ग्वाहालीया आवश्यकता दु । छिगु प्रत्येक ग्वाहाली पत्रिकाया लागि तःधंगु तिबिः ज्वीफु ।
- छि यः ग्राहक जुया दिसें, मेपिन्त नं ग्राहक याना दिसें ।
- छि यःगु पसः, उद्योग, व्यापार, कार्यालयया बिया चूगु प्रत्येक विज्ञापन पत्रिकायात तःधंगु ग्वाहाली ज्वनी ।
- धार्मिक व सामाजिक पक्षया रचना च्वया, सुभाब व सन्लाह बिया पत्रिकायात रोचक व स्तरीय याय्गुली नं ग्वाहाली बीफु ।
- आसे धयादीमते, बिचाः याना दिसें- 'धर्मकीर्ति' यात बांलाकेत छिं गुकचं ग्वाहाली बिया दीफु ।

प्रमुख व्यवस्थापक
विद्यासागर रञ्जित

फोन: ४२५ ८९५५, ४२२ ४९९२

व्यवस्थापकदल

चितीबाजी महर्जन

फोन: ४२५ ३९८२

ज्ञानेन्द्र महर्जन

फोन: ४२७ ६९०८

सह-व्यवस्थापक

धुवरल स्थापित

सम्पादक

भिक्षुणी नीर्यवती

फोन: ४२५ ९४६६

प्रधान सम्पादक

भिक्षु अरवघोष महास्थविर

फोन: ४२५ ९९९०

प्रकाशक र छिपेय सल्लाहकार

भिक्षुणी धम्मवती

फोन: ४२५ ९४६६

कार्यालय

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीधर नग, टोल

e-mail: dharmakirti.vihar@mail.com.np

पोस्ट बक्स नं. ४९९२

काठमाडौं

फोन: ४२५ ९४६६

बुद्ध सम्बन्ध २५५०

नेपाल सम्बन्ध ५९९५

इन्डो सम्बन्ध २०००

विशेष सम्बन्ध २०००

विशेष सदस्य	रु. १०००/- वा सो भन्दा बढी
वार्षिक	रु. ७५/-
यस अङ्को	रु. ७/-

धर्मकीर्ति

(बौद्ध मासिक)

THE DHARMAKIRTI

A Buddhist Monthly

JUNE 2006

वर्ष- २४

अङ्क- ४

गुण पुन्ही

श्रावण २०६३

★ रीसले वैरभाव शान्त हुने छैन, प्रेम भावले मात्र वैरभाव शान्त हुन सक्छ । यही पहिले देखि चली आएको स्वभाव धर्म हो ।

★ ★ ★

★ मूर्खले मात्र हामीले एकदिन अवश्य मनु पर्छ भनी विचार गर्दैन 'हामी मनें छौं' भनी विचार गर्ने बित्तिकै कलह शान्त हुन्छ ।

★ ★ ★

★ 'मलाई गालि गर्नु' 'मलाई पिट्नु' 'मलाई हराई दियो' र 'मेरो लागि दियो' इत्यादि भनेर जसले आफ्नो मनमा बराबर विचार गर्छ, त्यसको मनमा कहिले पनि वैरभाव शान्त हुने छैन ।

★ ★ ★

आपत्ति देशना - आत्मालोचना

“आपत्ति देशना” यो पालि भाषाको वाक्य हो । यसको अर्थ हो “आत्मालोचना” । आत्मालोचना गर्ने कार्यक्रममा भिक्षुहरू विच परस्पर आफूले गर्न पुगेका साधारण दोष एवं गलतीहरूलाई प्रकट गर्ने गर्छन् । एक भिक्षुले अरु भिक्षुहरू समक्ष यसरी आत्मालोचना गरिसकेपछि अर्का भिक्षुले त्यसलाई “साथी राम्रोसंग आफ्नो दोष देख्नुभो ?” भनी सोध्ने गर्दछ । यस प्रश्नको उत्तर दिदै आत्मालोचक भिक्षुले यसरी भन्ने गर्छ— “साथी ! मैले मेरो दोष देखेको छु” । यसरी परस्पर आत्मालोचना गर्ने गर्छ ।

गौतम बुद्धले आफूले स्थापना गर्नु भएको भिक्षुसंघले दुई दुई हप्तामा परस्पर आत्मालोचना गर्नुपर्ने नियम बनाउनु भएको थियो । कालान्तरमा यो नियम खुकुलो वन्दै यही असार पूर्णिमा देखि आश्विन पूर्णिमा सम्म बस्ने वर्षावासको शुरुमा र अन्तिम दिन गरी दुई दिन मात्र आपत्ति देशना गर्ने चलन चलिरहेको देखिन्छ ।

वर्मा, थाइलैण्डमा वर्षावास तीन महिना भित्र पूर्णिमाको दिन आपत्ति देशना गर्ने चलन चलिरहेको कुरा बुझिन आएको छ ।

हाम्रो नेपालमा भने आचार्य अमृतानन्द महास्थविर जीवितमान अवस्थामा वर्षावास तीन महिना भित्र पूर्णिमाको दिन उपोसथ अर्थात् आपत्ति देशना गर्ने चलन थियो तर उहाँको देहावसान पछि भने त्यो चलन पनि हराएको देखिन्छ ।

आत्मालोचना गर्नु त राम्रै कार्य हो । आजभोली राजनीति पार्टीका नेताहरूमा आत्मालोचनाको चर्चा भइरहन्छ । यसले गर्दा

भगडा र कलह अलि सामसुम हुने गर्छ ।

बुद्धको सन्देशले अर्काको चेवा चर्चा गर्नु भन्दा आफूले नराम्रा काम गर्न पुगेको छ वा छैन, त्यसलाई ध्यान दिनु भनि सिकाइरहेको छ । त्यतिमात्र होइन अरुले बोलेको र गरेको कार्यहरू आफूलाई मन पर्दैन भने त्यस प्रकारको काम कुरा आफूले पनि नगर्नु भन्ने शिक्षा सिकाउनु भएको छ बुद्धले । बुद्धको विभिन्न सन्देशहरू मध्ये अर्को राम्रो सन्देश यसरी छ—

“आफूलाई कसैले गालि गऱ्यो वा पिट्यो भने त्यस कार्यप्रति बदलाको भावना नराखी विसिदिनु । अनिमात्र आफ्नो मनले छिटो शान्ति प्राप्त गर्नेछ । अन्यथा हाम्रो मनले दीर्घ काल सम्म अशान्तिलाई च्यापि रहनेछ ।

बुद्धका यी सन्देशहरू शान्तिको मागि औषधि भएपनि हामी जस्ता साधारण व्यक्तिले त्यस अमूल्य सन्देशहरूलाई पालन गर्न त्यति सजिलो छैन । अधिकांश व्यक्तिहरूले यी सन्देशहरूलाई श्रद्धापूर्वक प्रशंसा एवं सराहना चाहिं गरिरहेका छन् । तर यसलाई व्यवहारमा उतार्नुपर्ने अवस्था आउँदा भने बुद्धलाई समेत विसिदिन्छन् ।

हामी सबैले आत्मालोचना गर्ने बानी बसाल्न सकेमा मात्र हामीलाई शान्ति प्राप्त हुनेछ । अर्को शब्दमा भन्ने हो भने अशान्तिको प्रमुख कारण पत्ता लगाई त्यस प्रमुख समस्या समाधान गर्न सकेमा मात्र दीर्घकालिन शान्ति प्राप्त गर्न सक्नेछौं । अनि मात्र हामी सबैको शान्तिको चाहना पुरा हुनेछ ।

भावनाको मित्र पाँच

■ मङ्गलमित्र सत्यनारायण गोयन्का

दश दिनको साधना शिविर सात दिन बित्यो । तीन दिन मात्र बाँकि छ । सबैलाई थाहा भयो कि भएन यो साधना गरिरहेको चित्त शुद्ध गर्नलाई भनी । मानिसहरूको बानि भन्नु कि संस्कार भन्नु कि त्यस्तो एउटा छ । जुन कि भावना गरिरहेदा त्यही मात्र सम्भरहन्छ । त्यही मात्र विचार आइरहन्छ । कसैको पीरो, अमिलो खाने आदत छ । कसैको मनमोजमा लाग्ने बानि छ । यी सबै नराप्ता संस्कार हुन् । यसले गर्दा चित्त एकाग्र हुँदैन । न मन नै शुद्ध हुन्छ ।

हामीलाई सिद्धान्त भन्दा अभ्यास महत्वपूर्ण छ । अभ्यास गरेर व्यवहारमा प्रयोग गर्नु नै उपयोगी छ । बिरामी डाक्टर कहाँ जान्छ । डाक्टरले रोगको कारण पत्ता लगाउने प्रयास गर्छ । साँच्चैको डाक्टर त्यो हो जसले रोगको कारण पत्ता लगाएर उपचार गर्दछ । त्यस्तै हाम्रो जीवनमा पनि धेरै समस्या छन्, दुःख छन् । दुःखको कारण पत्ता लगाएर जसै समेत उखेलेर फाल्नुपर्नेछ । दुःखको कारण उखेलेर नफ्याँकुञ्जेल जुनसुकै धर्ममा गए पनि दुःख हराउँदैन । जति भए पनि नपुग्ने असन्तोष, जम्मा गरूँ, थुपारूँ भन्ने तृष्णा नै दुःखको कारण हो । यसमा बडो गम्भिर भएर ध्यान गर्न परिरहेको छ । दुःखको कारण पत्ता लगाएर दुःख हटाउने वास्ता छैन, चन्द्रलोकमा जाने आशा । संसार श्रृष्टि कसरी भयो । ईश्वर भन्ने एउटा छ । आत्मा छ । मरेर फेरि जन्म लिने छ, यस्ता कल्पनाले मानिसहरू बहुला भइरहेका छन् । यस्तो कल्पना पागलपन हो । मुख्य हाम्रो कर्तव्य त हामीलाई दुःख दिइरहने को हो त्यो पत्ता लगाएर हटाउनु, आफूलाई चिन्नु त्यही भावनाको मूल लक्ष्य हो ।

भावनाका मित्र पाँच छन्— श्रद्धा, वीर्य, स्मृति, समाधि र प्रज्ञा ।

श्रद्धा

विश्वास र भक्तिलाई श्रद्धा भन्दछन् । यो जुनसुकै काम र चर्यालाई नभै हुँदैन । श्रद्धा खतरनाक पनि हो । किनभने यसले हामीलाई थाहै नपाउने गरी अन्ध भक्तिमा पनि पारिदिन सक्छ । श्रद्धा कसरी अन्धविश्वास हुनजान्छ यो विचार गर्नुपर्ने, बुझिराख्नु पर्ने कुरा हो । श्रद्धा नभई हुँदैन । तर श्रद्धाको कुनै विवेक छैन । कहाँ पर्न गयो । के गरिरहेछु भन्ने बुझ्न सकेन भने, बेहोश भयो भने श्रद्धा अन्धविश्वास र अन्धभक्ति हुन जान्छ ।

श्रद्धा शब्द राम्रो छ तर यसको अर्थ नबुझेर मानिसहरू अन्धविश्वासमा परिरहेका छन् । श्रद्धा बढ्ता भयो भने अनर्थ हुनजान्छ । कोही रामप्रति श्रद्धा राखेर हरे राम, हरे राम भनी कराइरहन्छन् । त्यतिले नै दुःख नाश भएर जान्छ भनी ठान्छन् । रामको गुण के हो त्यो थाहा छैन । आफ्नो चित्त कति अशुद्ध छ, त्यो वास्ता छैन । छलकपट र शोषण मनमा राखेर पनि हरे राम, हरे राम भनिरहन्छ । कसैको आफ्नो घरमा त्यसरी कराउन लगाई राख्छ ।

कोही सुत्र श्रद्धा राखेर अल्लाह, अल्लाह भनी कुरान पढिरहन्छन् । तर चित्तमा कति शान्ति छैन । आफ्नो स्वार्थ सिद्ध नै मात्र खोजिरहन्छन् ।

कोही गःड (ईश्वर) भनेर कराइरहन्छन्, बाईबल पढिरहन्छन् । क्राइष्टको के गुण छ त्यो आफूमा प्रादुर्भाव गर्ने कोशिश गर्दैन । बौद्ध भन्नेहरू पनि बुद्ध सरण गच्छामि भनिरहन्छन् । तर बुद्ध गुण के हो ? आफूमा त्यो गुण प्रादुर्भाव गर्ने वास्ता छैन । आफ्नो मनमा ईर्ष्या, द्वेष, थुप्याएर हे बुद्ध, हे बुद्ध भनी कराइरहन्छन् । बुद्धमूर्तिको अगाडि शिर झुकाई र हन्छन् । बुद्ध सरण गच्छामि भनी बिहानैदेखि कराइरहन्छन् । बुद्ध को हो ? बुद्ध सरण गच्छामिको अर्थ के हो ? सिद्धार्थ गौतम सरण गच्छामि किन नभनेको ? यहाँ बुद्ध ज्ञान सम्बोधिको अर्थ हो । आफूलाई चिनेर चित्त वशमा राख्न सक्ने ज्ञान वा त्यो ज्ञान भएको (व्यक्ति) बुद्ध हो । त्यही ज्ञान अर्कालाई पनि बोध गराई दिने (व्यक्ति) बुद्ध हो । बुद्धको त्यो गुण सम्भर त्यस्तो गुण आफूमा पनि प्रवेश गराउँछु भनी दृढ सङ्कल्प गर्नु नै बुद्ध सरण गच्छामि भन्नु हो ।

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स=उहाँ भगवान सम्यक सम्बुद्धलाई नमस्कार । यहाँ तस्स=उहाँलाई माने त्यो गुणलाई, जुन गुणले क्लेश निर्मूल गरिसक्यो ।

बुद्धगुण

इतिपिसो भगवा अरहं सम्मा सम्बुद्धो, विज्जाचरण सम्पन्नो, सुगतो, लोक विद्, अनुत्तरो पुरिस दम्म सारथी सत्था देवमनुस्सानं बुद्धो भगवाति ।

भगवा अरहं=राग द्वेष मोहलाई भग्न गरिसक्नु भएको सम्मा सम्बुद्धो=कुनै गुरुको निर्देशनमा होइन आफ्नै प्रयत्न र अनुभवले ज्ञान प्राप्त गर्नुभएका । विज्जा चरण सम्पन्नो=केवल सिद्धान्त र विद्यामा मात्र होइन आचरणले पनि सम्पन्न हुनु भएका । सुगतो=सत्मार्गमा (ठीक मार्गमा) लाग्नु भएका, लोकविद्=संसारको वास्तविकताको ज्ञान भएका, अनुत्तरो पुरिस दम्म सारथी=दानवी स्वभावका व्यक्तिहरूलाई मानवको रूपमा परिणत गरी सत्मार्गमा लैजान सक्ने सारथी हो, सत्था देवमनुस्सानं=देवता र मानिसहरूको शास्ता, बुद्धो=स्वयम् आफ्नै ज्ञानले चतुरार्य सत्य (दुःख सत्य, दुःख समुदय सत्य, दुःख निरोध सत्य, दुःख निरोध गामिनी प्रतिपदा सत्य) लाई बोध गरि लिनु भएका, भगवा'ति=भगवान यस्तो गुणले सम्पन्न हुनुहुन्छ ।

बुद्धका यी गुणहरू स्मरण गरेर आफूमा पनि ती गुणहरू प्रादुर्भाव गरेर, व्यवहार राम्रो गर्दै लग्नु नै बुद्धप्रतिको श्रद्धा हो ।

बुद्धको समयमा पनि बुद्धको रूप देखेर मोहित भई प्रशंसा मात्र गरिरहने भिक्षुहरू नभएको होइन । यहाँ एकजना बक्कली नाम गरेका व्यक्तिको कथा प्रस्तुत गर्न लागिरेहेछु ।

बक्कली नामक एक विद्वान उपासक बुद्धको आश्रममा गयो । महापुरुषमा हुने ३२ लक्षणले परिपूर्ण तथागतको सुन्दर शरीर र उहाँको प्रभावशाली व्यक्तित्वले त्यो उपासकलाई सजिलैसँग आकर्षित गर्‍यो । गर्न त बुद्धको अन्तस्करणदेखि पलाइरहेको अपरिमित मैत्री र करुणाधारले पनि उनलाई प्रभावित

नगरेको होइन । वक्कलीले विचार गर्‍यो कि यस्तो अनुपम सौन्दर्य र रूपले सम्पन्न महापुरुषको मुख मात्र हेरिरहन पाए हुने थियो । यही विचारले त्यो घर छोडी कपाल खीरेर भिक्षु बन्यो । त्यो यतिको लागि भिक्षु भयो कि सधैं बुद्धको मुख हेरिरहन पावोस् । अनि त्यो वक्कली भिक्षु फुलिरहेको फूलको रस लिने प्रयासमा लागिरहेको भमरा भैं बुद्धको अगाडि छटपटाइरह्यो । त्यसको न शील पालन गर्नुमा वास्ता, न समाधिद्वारा चित्त एकाग्रताको अभ्यास, न विपस्सनाद्वारा प्रज्ञोपार्जन गर्ने मिहेनत । जहिले पनि बुद्धको मुखलाई हेरिरहन पाए पुग्थ्यो । यो नयाँ भिक्षु भक्ति भावमा परेर अन्धो भयो । यसले गर्दा त्यसले धर्मको सत्यता बुझ्न सकेन । बुद्धले उनलाई चेतना दिँदै भन्नुभयो— “ए मूर्ख भिक्षु । यो मेरो शरीरलाई बहुलाले हेरे भैं के हेरिरहेको ? यो मेरो शरीरमा के छ र ? मेरो शरीर पनि अरूहरूको शरीर भैं मलमूत्रले भरिएको छ । यदि तिमिले मलाई हेर्ने हो भने मेरो हृदय भित्रको धर्मलाई देख । जसले मेरो धर्मलाई देख्छ उसले मलाई देखेको हुन्छ । जसले मलाई राम्रोसँग देख्छ उसले धर्मलाई देखेको हुन्छ । बाहिरी शरीरलाई देख्ने होइन ।

यो धम्मं पस्सति, सो मं पस्सति ।

यो मं पस्सति सो धम्मं पस्सति ॥

महाकारुणिकले धर्म चेतनाले गालि गर्नु भएकोले अन्ध भक्तिमा परिरहेको वक्कली भिक्षुको प्रज्ञाचक्षु खुल्यो । त्यसले बुद्धको उपदेश बुझ्यो कि बुद्ध वास्तवमा धर्मको प्रतिबिम्ब मात्र हो । बुद्धको दर्शन खालि उहाँको शरीर मात्रको दर्शन हो भने यो त पागलपन हो । उहाँको दर्शन गर्ने नै हो भने धर्मलाई राम्रोसँग देख्नुपर्छ । “दिट्ठ धम्म निब्बाण” को दर्शन हुनुपर्छ । यो यहीं देखिने साँदृष्टिक निर्वाण धर्म त आफ्नै मनले विचार गरेर हेर्नलाई हो । आफैले अनुभव गरेर हेर्नलाई हो । बाहिर होइन । यो कुरा उसले बुझ्यो । धर्मको साक्षात्कार नै बुद्धको साक्षात्कार हो । धर्मसँग बस्नु नै बुद्धसँग बस्नु हो । विपस्सना प्रज्ञाद्वारा आफूलाई नचिन्कन जीवन भर बुद्धको चीवर (काषायवस्त्र) समातेर पछि पछि हिंडे तापनि कोसौं टाढा बसिरहेको हुन्छ । बुद्ध को हो ? सम्यक सम्बोधि ज्ञान नै साक्षात्कार बुद्ध हो ।

यति कुरा बुझेपछि वक्कली भिक्षुले बुद्धसँग विपस्सना भावना सिक्यो । अभ्यास गर्दा गर्दै बिच बिचमा उनको अन्ध भक्ति र अन्ध श्रद्धाले बाधा गरे पनि साँच्चैको ध्यानयोगी भई त्यसले निर्वाण प्राप्त गरी छोड्यो । जीवन मुक्त भयो ।

अब हामीले बुझौं त्यो श्रद्धा कसरी अन्ध भक्ति भई बाधक स्वरूप हुनगयो ।

त्यसैकारणले बुद्धले भन्नुभएको— तुम्हेहि किच्चं आतप्पं अक्खातारो तथागता अर्थात्— काममा आफैले उत्साह बढाउँदै लग्नुपर्छ । तथागत त मार्ग प्रदर्शक मात्र हो । बुद्धले देखाउनु भएको मार्गमा हामी आफै हिंडेर पार गर्नुपर्छ । बुद्धले कसैलाई पाखुरामा समातेर निर्वाणमा लानु हुन्न ।

धर्मगुण

त्यस्तै धर्मप्रतिको श्रद्धा हो । धर्म गुण के ?

“स्वाक्खातो भगवता धम्मो सन्दिट्ठिको अकालिको एहि पस्सिको ओपनयिको पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्जहीति ।”

स्वाक्खातो भगवता धम्मो = बुद्धले राम्रोसँग सरल भाषामा व्याख्या गरी राख्नु भएको धर्म (पण्डितताले भरिएको संस्कृत आदि गम्भीर शब्द भएको भाषा होइन) साधारण जनताले बुझ्न सकिने गरी व्याख्या गरी राख्नु भएको धर्म । सन्दिट्ठिको = अभ्यास गर्दै लैजाँदा यही जन्ममा फल दिने धर्म । अकालिको = यहाँको यही (मरेपछि होइन) फल दिने र देख्न सकिने । निर्वाण भन्ने यही जन्ममा देखिने, निष्कलङ्क जीवन हो, अर्को हैइन । मानिसको विश्वास हो केही धर्म गरेर पछि सात प्रकारको देवलोकमा ३२ प्रकारको तुषित देवभुवनमा जन्म लिन जान पाउने भन्ने । त्यस्तो पागलपनलाई धर्म भनिदैन । कुनै-कुनै धर्म त्यस्तो पनि छ कि मरिसकेकाहरूलाई स्वर्गमा पठाउन टिकट दिने, यो (बुद्ध) धर्मगुण त्यस्तो होइन । यहाँको यही फल दिने ।

एहिपस्सिको = आफूले बुझिसकेपछि, जसलाई पनि हेर्न आऊ भनी बोलाएर देखाउन लायकको, जसलाई पनि उपयोगी, कल्याणकारी । ओपनयिको = सिधै निर्वाणमा पुऱ्याइदिने । पच्चत्तं वेदितब्बो विञ्जहीति = विद्वानवर्गले अभ्यास र अनुभव गरेर हेर्न योग्य । आहा ! कस्तो युक्तिपूर्ण, शूद्र धर्म, करुण-करुणाले भरिएको भनी धर्मप्रति श्रद्धा राखेर अभ्यास गर्दै लैजानु नै धम्मं सरणं गच्छामि हो ।

सङ्घगुण

सुपटिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो, उजुपटिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो, जायपटिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो, सामीचिपटिपन्नो भगवतो सावक सङ्घो, यदिदं चत्तारि पुरिस युगानी अट्ट पुरिस पुगला एस भगवतो सावक सङ्घो, आहुनेय्यो, पाहुनेय्यो, दक्खिनेय्यो, अञ्जकिसकरणीयो, अनुत्तरं पुञ्जक्खेत्तं लोकस्साति ।

सुपटिपन्नो = आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग अनुसार जसले राम्रोसँग आचरण गरिरहेको, त्यो चाहे अधि अबौद्ध होस् श्रावक सङ्घ हो । सङ्घ हुनलाई पहेंलो वस्त्रै लाउन पर्छ भन्ने छैन । गुण भए पुग्छ । जो आर्यष्टाङ्गिक मार्गको अनुगमन गरिरहेको छ त्यो श्रावक सङ्घ हो ।

जायपटिपन्नो = जाय (न्याय) को पक्ष लिएर गइरहेको, उजुपटिपन्नो = सिधा दृष्टि वा मार्गमा हिंडिरहेको, सामीचिपटिपन्नो = व्यवहार राम्रो भएको, करुणापूर्ण कुरा गर्ने यस्तो नौवटा गुणले युक्त भएको नै श्रावक सङ्घ हो । आफूमा पनि यस्तो गुण हुने गर्नलाई नै संघं सरणं गच्छामि भनेको हो । यो बुझ्न नसकेर वा बुझ्न कोशिश नगरिकन मानिसहरू त्यसै अन्ध भक्तिमा परिरहेका छन् ।

क्रमशः

न्याकोमू संस्करण घण्टापट्ट पिढि

पूण्य अमृतानन्द भन्नेनं चया भिज्यागु
धम्मपद हेराकाजी सुइकाया कसल न्याकोमू
संस्करणजुया पिढी गोगु दु ।

● मू. २५१-

धम्मपद-१९१

■ रीना तुलाधर

'परियत्ति सदम्म कोविद'

सुदस्सं वज्जं अज्जेसं - अत्तनो पन बुद्धसं
परेसं हि सो वज्जानि - ओपुष्पाति यथा भुसं
अत्तनो पन छादेति - कल्लिं व कितवा सठो

अर्थ- अर्काको दोष खोज्न सजिलो छ, तर आफ्नो दोष देख्न गाह्रो छ। मानिसले अर्काको दोष भने भुस यताउती छर्ने भै गरेर फैलाइदिन्छ, किन्तु आफ्नो दोष भने बेइमान जुवाडीले पासा लुकाउने जस्तै लुकाउँछ।

घटना- उपरोक्त गाथा भगवान बुद्धले भदिय नगरमा मेण्डक महाजनको कारणमा भन्नु भएको थियो।

एकदिन भगवान बुद्ध अङ्क र उत्तर प्रदेशतिर चारिका गर्दै जानु हुँदा उहाँको करुणा दृष्टिबाट देख्नु भयो कि मेण्डक महाजन सहित उनकी पत्नी चन्द्रपदुम, उनका छोरा धनञ्जय, बुहारी सुमना देवी, नातीनी विशाखा तथा नोकर पुर्ण समेत सबैजनाको स्रोतापत्ति मार्गफल प्राप्त गर्न सक्ने समय आएको छ। यही कारणलाई लिएर तथागत भदिय नगर जानु भई जातिय वनमा बास गर्नु भयो।

मेण्डक तथा तिनका परिवारले भगवान बुद्ध पाल्नु भएको समाचार सुनेर स्वागत, सम्मान र वन्दना चढाउन बुद्धकहाँ गए। बाटोमा तिनीहरूको तीर्थकर साधुहरूसँग भेट भयो। तीर्थकरहरूले मेण्डक महाजनलाई भने- "हे गृहपति तिम्रो आत्मालाई मान्ने क्रियावादी हुँदाहुँदै श्रमण गौतम जस्ता अक्रियावादीकहाँ जान लागेका छौ?" यस प्रकार तीर्थकरहरूले उनीलाई भगवान बुद्धकहाँ जानबाट रोक्ने प्रयास गरे। तर मेण्डक महाजनले तिनीहरूको कुरामा केही वास्ता नगरी आफ्नो बाटो लागे।

बुद्धकहाँ पुगेपछि श्रद्धापूर्वक वन्दना गरी एक छेउमा बसे। बुद्धले एक एक गरी क्रमैसँग धर्म देशना गर्नु भयो। धर्म देशनाको अन्त्यमा मेण्डक महाजन स्रोतापत्ति फलमा प्रतिष्ठित भए। त्यसपछि मेण्डक महाजनले बाटोमा तीर्थकरहरूले आएर आफूलाई रोक्न खोजेको तथा बुद्धको बारेमा निन्दा चर्चा गरेको कुरा सुनाए।

बुद्धले यस सन्दर्भमा भन्नुभयो- "गृहपति मानिसहरूको यो स्वभाव हो कि ठूलै भएपनि आफ्नो दोष भने देख्दैन। अर्काको स-सानो दोष पनि खोजी खोजी प्रचार, प्रसार गरी हिँड्छ।"

यसरी आज्ञा भएर भगवान बुद्धले उपरोक्त गाथा भन्नु भयो। ■

गुलाधर्म पर्व

■ रामकुमारी मानन्धर

प्रत्येक वर्ष श्रावण शुक्ल प्रतिपदादेखि भाद्र प्रतिपदासम्म बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले मनाउने पर्व गुलाधर्म हो। यो पर्व एक महिनासम्म लाग्दछ।

किसानहरूले खेतमा धान रोपिसके पछि खासै काम हुँदैन। काम नहुने भएकोले धेरै जसो मानिसहरू कुलतमा फसे। युवाहरू समय बिताउन जुवा तास खेल्ने र जाँडरक्सी खाने भए। यसले समाजमा विकृति ल्यायो। त्यसैले यस्तो कुलतमा फसेर समाजमा विकृति ल्याउनुको सट्टा बरु कुनै काममा लगायो भने सबैको भलो पनि हुने र कुलतमा फस्नु भन्दा उपयोगी काम गर्न जाती भनेर परम्परादेखि गुला धर्म पर्व मनाइने प्रचलनको शुरु भएको किंवदन्ती पाइन्छ।

विशेषगरी यो पर्व शाक्य, वज्राचार्य, मानन्धर, महर्जन, तुलाधर आदि बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले मनाउँछन्। यो क्वठमाडौंमा मात्र होइन, भक्तपुर, ललितपुर, बज्रयोगिनी, साँखु, गोसाइँकुण्ड आदि स्थानहरूमा पनि धार्मिक पूजा आजाका साथ मनाइन्छ।

यो पर्व शुरु भएको पहिलो दिनदेखि महिनाभरी स्वयम्भूमा ठूलो दर्शनार्थीहरूको भिड लाग्छ। यसको विभिन्न टोल वा समुदायबाट आएका बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले आफ्नो परम्परा अनुसार धिमे बाजा बजाएर स्वयम्भू परिक्रमाको साथै महाचैत्य र विहारको दर्शन गरी घर फर्कने गर्छन्। कोही धर्मावलम्बीहरू स्वयम्भूमा देव देवीहरूको पूजा आजा गर्छन्।

महिनाभरि उनीहरूले बौद्ध विहार तथा बहीमा बसेर बुद्ध पूजा, नामसंगिति, पञ्चरषा जस्ता बौद्ध स्तोत्र पाठ गर्ने पनि चलन छ। पूजा र पाठ सकेपछि भन्ते र गुरुमाँहरूले बुद्ध शिक्षा सम्बन्धी धर्म देशना गर्नु हुन्छ। आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू, धर्मकीर्ति विहार आदि विहारहरूमा गुला पर्व भरी बुद्ध पुजाको साथै बुद्ध धर्म देशनाको आयोजना गर्ने भएको छ। यसले हराउँदै गएको हाम्रो संस्कृतिलाई जीवित पार्न मद्दत गर्दछ र साथै युवायुवतीहरूलाई असल बाटोमा पुऱ्याउन मद्दत गर्दछ। त्यसैले यस धर्म देशनाले देश समाजलाई निकै लाभ हुन्छ।

यस गुला पर्वमा बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले वर्षभरि मृत्यु भएका आफन्तहरूको नाममा स्वयम्भूमा १०८ बत्ति बाल्ने, उनीहरूका नाममा स्वयम्भूमा सिङ फुकेर देवीदेवताका मन्दिरको परिक्रमा गरेर मृतकहरूले सुखावति भुवनमा बास गर्न पाउँछन् भन्ने जनविश्वास छ। यस महिनाभरि बौद्ध धर्मावलम्बीहरूले 'द्य थायेगु' भनेर काला माटाका स-साना चैत्यहरू बनाउने गुठी हुन्छ। महिनाभरि प्रत्येक दिन बिहान माटाका चैत्यहरू बनाएर पूजा गर्छन्। कोही महिनाभरि व्रत बसी स्वयम्भू, विहार आदि स्थानहरूमा गई भगवान बुद्धको पूजा आजा र दर्शन गर्छन्। भाद्र प्रतिपदाको दिन वा गुला धर्म पर्वको अन्तिम दिन ती चैत्यहरू नदीमा बगाएर समापन गर्ने प्रचलन छ र आफ्नो चलन अनुसार भोज पनि खाने गर्दछ।

यस पर्वभित्र नाग पञ्चमी, यल पञ्चदान, रक्षाबन्धन (जनेपूर्णिमा), गाई जात्रा, कृष्णाष्टमी, पञ्चदान, बाबुको मुख हेर्ने (गोकर्ण औसी) आदि जस्ता बौद्ध तथा हिन्दु धर्मावलम्बीहरूले मनाउने महत्त्वपूर्ण चाडहरू पर्दछन्।

शान्तिका प्रतिक गौतम बुद्ध जन्मेको देश नेपालमा हिंसा सधैंका लागि अन्त होस्। वर्षको एक पटक आउने यो पर्व धर्मकर्म मात्र नभएर शान्ति र सद्भावको पर्वका रूपमा पनि मनाइन्छ। त्यसैले सरकार र माओवादी बीचको वार्ता सफल होस् र जनताले शान्तिको सास फेर्न पाऊन् भन्ने कामना पनि गर्दछु। ■

आत्मालाई खोज्दा अनात्माको भेट

■ सत्य लक्ष्मी रजित

आत्मा ! के हो यो आत्मा भनेको ? आत्मालाई खोज्ने कार्य मलाई बाल्यकाल देखिनै धेरै इच्छा लागिरहेको थियो । तर जीन्दगीको ५१ बसन्त पार गरिसके पछि पनि आत्मालाई भेटाउन सकिन' साह्रै गाह्रो पो रहेछ आत्मालाई खोज्न त । जसरी समुद्रको गहिराइमा नपुगिकन अनमोल मोती भेटाउन असंभव हुन्छ त्यस्तै आत्मालाई खोज्न पनि त्यतिकै गहिराइमा पुग्नु पर्ने मैले महसुस गरेँ । त्यसैले आत्मालाई खोज्ने कार्यलाई मैले निरन्तरता दिन्दै गएँ ।

आत्मालाई खोज्ने कार्य सुरु गर्नु भन्दा पहिला आत्माको अर्थ के हो ? त्यो कुरा थाहा पाउनु अति आवश्यक भएको मैले महसुस गरेँ । आत्माको वास्तविक अर्थ नजानिकन गहिराइमा पुग्न निकै गाह्रो हुने रहेछ । आत्माको अर्थ के हो त ? आत्माको अर्थ हो 'म अथवा आफू' । आत्माको अर्थ म अथवा आफू भने यसलाई खोज्न म अथवा आफू भित्रै पस्नु पर्दोरहेछ । म अथवा आफू भन्ने को त ? यदि म अथवा आफू भन्ने कोहीव्यक्ति हो भने म अथवा आफू भित्र आत्मा भन्ने कुनै तत्व हुनु पर्थ्यो । साथै सबै कुरो आफूले भनेजस्तै हुनु पर्थ्यो । आफूले सोचे जस्तै हुनु पर्थ्यो । तर यहाँ त आफूले भने जस्तै सोचेजस्तै केहि पनि नहुन्दोरहेछ । सबै कुरा ठिक विपरित नै हुन्थ्यो । जस्तै बढो हुनु कसैलाई मननै पर्दैनथ्यो । तैपनि दिनपर दिन हामी विस्तारै चाउरे पर्दै गएको हुन्छ । दुःख कसैलाई मन पर्दैन तैपनि कुनै कुनै प्रकारका दुःख आइपरेकै हुन्छ । यदि आत्मा भन्ने तत्व आफू भित्र हुन्दो हो त आफूले भनेजस्तै सोचेजस्तै सबै कुरा हुनु पर्थ्यो । तर यसको विपरित कार्य भइने रहेको हुन्छ । भनिन्छ प्रत्येक जीवात्मा भित्र आत्मा हुन्छ रे । हो यो कुरा सय प्रतिशत सहि हो । यस कुरालाई हामी सबैले व्यवहारिक पक्षमा मानिआएका हुन्छौं । तर आफू भित्र आत्मालाई कसरी खोज्ने ? कहाँ खोज्ने ? टाउकोमा ? मुखमा ? आँखामा ? नाकमा ? कानमा ? छातीमा ? पेटमा ? हातमा ? खुट्टामा ? कहाँ खोज्ने आत्मालाई ? एक छिन त अल्लमल्ल परें म ।

सर्वप्रथम आत्मालाई खोज्ने कार्य मैले क्रमिक रूपमा टाउको देखि सुरु गरेँ । त्यहाँ त कालो रौं पो भेटाइछु । रौं भित्र छ कि भनेर खोज्न पुगें । त्यहाँ त छाला पो भेटाइछु । छाला भित्र पो लुकेर बसेछ कि भनेर हेर्न पुगेछु त्यहाँ त मासु र रगत बाहेक केहि भेटिइन । त्यहाँबाट पनि अझ भित्र गएर हेरेँ त्यहाँ त खप्पर पो भेटाइछु । खप्पर भित्र छ कि भनेर हेर्न पुगें । त्यहाँ त गिदी पो भेटाइछु । टाउकोमा आत्मालाई नभेटिएपछि आँखा, नाक, कान, मुखमा क्रमशः हेर्दै गएँ । सबै ठाउँमा छाला, मासु रगत र हाड बाहेक केहि भेटिएन । त्यहाँबाट फेरि घाँटी र गर्दनमा खोज्न पुगेछु त्यहाँ पनि छाला मासु, रगत खाना र हावा जाने दुईवटा नली बाहेक केहि भेटिएन । त्यहाँ पनि आत्मालाई नभेटिए पछि हातको पाखुरा देखि औंलाको टुप्पो

सम्म खोज्दै गएँ । त्यहाँ पनि छाला, मासु रगत र हाड बाहेक केहि भेटिएन । छाँतिमा खोजें, पेटमा खोजें केहि कतै आत्माको सुईको पाइन । पछाडि ढाड देखि कम्मर हुँदै खुट्टाको औंला सम्म पनि निरिक्षण गर्दै गएँ केहि कतै पनि भेटिएन । शरिरको भित्रि अंग प्रत्यङ्गमा पो लुकेर बसेछ कि भनेर निरिक्षण गरेँ । अहँ केहि भेटिएन । अनि फेरि सोचेँ । आत्मा त मुटु भित्र हुन्छ रे भनिन्छ । त्यहाँ प्ने लुकेर बसेछकि भनेर हेर्न पुगें । त्यहाँ त भ्रन रगत र मासु बाहेक केहि भेटिएन । धो हो आत्माको दर्शन पाउन निकै गाह्रो पो रहेछ । अब आत्मालाई कहाँ गएर खोज्ने ? आफूले आफै संग प्रश्न गरेँ । तर हिम्मत हारिन । म सय प्रतिशत आशावादी थिएँ आत्मा शरिरको कुनै भागमा लुकेर बसेकै हुनु पर्दछ । यसलाई म भेटाउँछु छाड्छु भनी मैले दृढ निर्णय गरेँ । पहिलेको खोज भन्दा अझ विशेष तरिका अपनाएर निकै गहिराइ सम्म पुग्नु पर्ने मैले महसुस गरेँ । तर जहाँ हेरे पनि पञ्च तत्वले भरिएको त्यहि छाला मासु रगत र हाड बाहेक केहि भेटिएन । अनि मैले सोचेँ । मैले त विपश्यना ध्यान केन्द्रबाट ध्यान विधि सिकेको थिएँ । त्यहि ध्यान विधिको सहारा लिएर आत्मालाई खोज्ने कार्य सुरु गरेँ ।

शरिर छाला, मासु, रगत र हाड द्वारा बनेको भए त्यस भित्र पो लुकेर बसेछ कि भन्ने मलाई शंका उत्पन्न हुन थाल्यो । त्यस भित्र खोज्ने कौतुहलता जागियो । छाला, मासु, रगत र हाडलाई चिरफार गर्दै जाँदा त्यहाँ भित्र त अतिनै साना साना शुक्ष्मतम तत्वहरू याने अणु र परमाणु पो भेटिन थाल्यो । अनि मैले बुझें प्रत्येक जीवात्माहरूको शरिरको बनावट त्यहि अणु र परमाणु द्वारा बनेको रहेछ । अथवा जीवकोषद्वारा निर्माण भएको रहेछ । शरिरको संचालन पनि कुनै कृत्तम तरिकाद्वारा नभइकन प्राकृतिक स्वभावद्वारा संचालन हुने रहेछ भन्ने कुरा पनि मैले बुझें । एउटा उदाहरण लिऊँ । गहुँको पिठोलाई पानी राखेर मूछियो भने एक डल्लो हुन्छ । त्यस्तै प्रकारले जीवात्माहरूको शरिर पनि असंख्य जीवकोषहरूद्वारा निर्माण भएको एक टिक्को मात्र हो । पिठोको डल्लोमा कुनै जीवकोष नभएकोले त्यसले हलचल गर्न सकिदैन । तर जीवात्माहरूको शरिर जीवकोषद्वारा निर्माण भएकोले त्यसले बोल्न सक्छ, देख्न सक्छ, सुँघ्न सक्छ र हलचल गर्न सक्छ । यसरी सबथोक गर्न सकिने जुन शक्ति हो त्यसलाई हामी चैतन्य स्वरूप मानिआएका हुन्छौं । त्यसैलाई हामी आत्मा भनि मानिआएका हुन्छौं । शरिर भित्र छुट्टै आत्मा भन्ने तत्व नभेटिएपछि त्यहि चैतन्यता लाई नै हामी आत्मा भनि मानि आएका हौं । तर त्यो कुनै वास्तविक आत्मा नभइकन एक प्रकारका प्राकृतिक शक्ति (Natural Energy) मात्र हो । उसले अद्वाएजस्तै हामीले गरिआएका हुन्छौं । एउटा उदाहरण लिऊँ । गाडिको स्टियरिङलाई जतातिर घुमायो गाडि पनि उतैतिर गुडेको हुन्छ । यो शरिरलाई पनि त्यहि प्राकृतिक

शक्तिले घुमाई राखेको हुन्छ। आत्माको वास्तविक स्वरूपनै यहि प्राकृतिक शक्ति हो। यसलाई हामी मन अथवा चित्त भन्छौ। यो चित्तले जस्तो जस्तो अहाएको हुन्छ, त्यस्तै त्यस्तै हामी चलिरहेका हुन्छौ। त्यसैले यो भौतिक शरिर भनेको चित्तको निमित्त मात्र हो। यो शक्तिलाई हामी देख्न सक्दैनौ यो अदृश्य हुन्छ। यसलाई हाम्रो मासुको आँखाले देख्न सकिदैन। बलकि शरिरद्वारा महबुस गरिने एक प्रकारको भावनामय शक्तिले मात्र यसलाई देख्न सकिन्छ भन्ने कुरा मैले बुझें।

शरिरको कुनै पनि भागमा वास्तविक आत्मा भन्ने तत्व नभेटिएपछि ममा बुद्धको शिक्षा अध्ययन गर्ने इच्छा जागियो। साथै अध्ययन पनि शुरु गरे। जसको परिणाम मैले आत्मा र अनात्माको भिन्नता बुझ्ने मौका पाएँ। भगवान बुद्ध भन्नुहुन्छ "हामी आत्मावाद होइन अनात्मावाद हुनु पर्छ" अब प्रश्न उठ्छ के हो त अनात्मा भनेको? अनात्मा भनेको आत्मा विनाको शरिर भनी बुझ्नु पर्दछ तर व्यवहारमा जुन हामी आत्मा भनि

मानिआएका छौं, त्यो त एक प्रकारको भ्रम मात्र हो। त्यही भ्रममा अल्लमलिएर हामी हाम्रो जीवनको प्रत्येक क्षणको सोचाई र कृयाकलापलाई संवृति सत्य (Relative Truth) तिर ढकेल्दै लगिराखेका हुन्छौ। सत्य तथ्य प्रमाण विना व्यवहारमा जुन हामी आत्मा मानिआएका छौं, ती सबै आ-आफ्नै तरिकाले मान्दै आएका हुन्छौ। सत्य के हो त? वास्तविक सत्य याने प्राकृतिक सत्यलाई नै सत्य मान्नु पर्दछ। जसलाई परमार्थ सत्य (Absolut Truth) पनि भनिन्छ। शरीरमा विद्यमान प्राकृतिक शक्ति याने चेतना शक्ति लाई बुझिसके पछि आत्मालाई होइन अनात्मालाई पनि स्वतः बुझेर आउने रहेछ। यसलाई हामी साधारण ब्यक्तिहरूले आध्यात्मिक ज्ञान विना बुझ्न सक्दैनौ। मैले जुन आत्मा भनि मानि आएको थिएँ त्यो त अनात्मा भएर पो आएछ। मैले आत्मालाई खोज्दै जाँदा अनात्मा पो भेटाएछु।
बुद्ध सरणं गच्छामि। धम्मं सरणं गच्छामि। संघं सरणं गच्छामि। भवतु सब्ब मंगलं।

बनेपा बाल आश्रमलाई सहयोग

बनेपा मेची क्षेत्र बालआश्रम ध्यानकुटीलाई वार्षिक सहयोग विमुक्त बालाहरूको नामावली-	
बालाको नाम	रकम रपिया
१) त्रिभुवन तुलाधर, जनबहा	र. १०,०००-
२) संघधर, केसारीमा तुलाधर, जनबहाको पुण्यस्मृतिमा तीर्थधर	र. ५,०००-
३) दिलकमल तुलाधर स्वयम्भू जन्मादिनाको उपलक्षमा	र. ३,०००-
४) मन्मथती ताम्राकार	र. २,०००-
५) तिस्रोपनाक्रमल, लाजिम्पात	र. ६००-
६) रत्नवन्ती कसाकार, सितामाइला	र. १,०००-
७) श्रीनर्प तुलाधर, स्वयम्भू	र. ५००-
८) तीर्थवीरसे कसाकार, छत्रपाटी	र. ५००-
९) अमरलक्ष्मी तुलाधर	र. ५००-
१०) श्रीजना कसाकार, सितामाइला	र. १,०००-
११) ताराकमल तुलाधर	र. ३,०००-
१२) Mr. Hugero (Italy)	र. १०,०००-
१३) लिम्बा नाम	र. १,०००-
१४) प्रिय तुलाधर (जन्मादिनाको उपलक्षमा)	र. १,०००-
१५) पुष्पदेवी तुलाधर स्व. पिता दारिको नामको स्मृतिमा	र. ३,०००-
१६) हरिभानु रिजत, अउरी	र. १,०००-
१७) आइहेरा, पुण्यलक्ष्मी तुलाधर स्वयम्भू	र. ३,०००-
१८) मन्मथरत्न मानन्धर	र. ५,०००-
१९) पुष्प स्वच्छल (५) किला चिमी प्रत्येक महिना चिसुरा १० किला, वार्षिक सौभिले तन्मा १० बटा)	

२०५२ आषाढ २७ गते मंगलवार (गुरु पूर्णिमा) बनेपा बालाहरूलाई वार्षिक अर्थिको भवनासित योगदान माय जनेपालबाट प्राप्त योगदान तथा बालाहरूको नामावली-	
नाम	समाधान
१) योगानन्द मल्लि भकस्वामीबाट	११ बटा सुता
२) पुष्पधरवरी तौखले भेल	र. ५,०००-
३) अरुणको योगाश्रम	र. २,१२६-
४) पुष्पलाल/योगा देवी वारे	१२ वार सुता सत्यवार
५) रमन कुमार/सुनिता श्रेष्ठ	१५ वार सुभान
६) शान्ति जाया	फलफल
७) टिका प्रसन्न भोखिभोया	मिठो विपना ३ महिनाको सुभान लिए
(१० ब्यामा पदमे विनिता वारेको लागि)	
८) रविन्द्र मेल	८०० रोना २
वार्षिक रूपमा बाल-आश्रमलाई सहयोग गर्ने सहयोगी योगदानकर्ताहरूको नामावली र सामग्री (वार्षिक सहयोगीको विने नचन प्राप्त)	
१) स्वामी देव	१ बटा सामान (३० के.जी.) प्रत्येक महिना
२) बल सुहादर वारे	१ वार सामान (३० के.जी.) प्रत्येक महिना
३) हरि भन्ने पलाञ्जोक	१ वार सामान (३० के.जी.) प्रत्येक महिना
४) रमन कुमार/सुनिता श्रेष्ठ	१० के.जी. दाल प्रत्येक महिना
५) सुभा प्रसाद/सुनिता प्रधान	सायबस्त्री/तरकारी
६) राम राम/विक्टर भुजापति	२ लिटर तेल प्रति महिना
७) विनायक भुजापति	२ लिटर तेल प्रति महिना
८) श्रीमन्त कृष्ण वार्षिक १ वार स्कम टेल (१२ जनालाई)	
९) योग साधकहरूबाट प्रति महिना रू. १० र १ के.जी. सामान	
१०) सुनिता श्रेष्ठ चिया पति २ के.जी. प्रति महिना	

समाजको विकासमा धर्मको महत्व-४

■ डा. गणेश माली

शुरु देखिनै मानव समाज जेजस्तो अवस्थाहरूबाट गुज्रेर आइरहेको छ, सबै ठिकै नै लाग्छ- प्रकृति जन्य स्वभाविक प्रवृत्तिलाई मान्छे जातिले दोषको रूपमा कहिल्यै हेरेनन्- त्यस्तै आफ्नै स्वभावबाट उत्पन्न मानसिक वृत्तिहरू, चाहे सात्विक, राजसिक वा तामसिक होस्, अन्धविश्वास मिथ्यादृष्टि, विखण्डन, अनियमितता जनसंख्यावृद्धि आदिलाई दोष पूर्ण कहिल्यै देखेनन्। जुन वातावरणमा कीट पतंग तथा अन्य जनावरहरू हुर्कन्छन्, बढ्छन् तथा जस्तो तिनीहरूको स्वभाव बन्छ सबै तिनीहरूलाई स्वाभाविक ठिकै लाग्छ, त्यस विपरित हुन सक्छ वा विकल्प हुन सक्छ भनी कहिल्यै सोच्दैनन्। त्यस्तै मान्छे जातिले आफ्ना समाज र आफ्ना स्वभाव धर्महरू जसरी चली आए त्यसलाई ठिकै देख्दै आए- यो यस्तै हो- भनि ठाने र स्विकार गरेर आएका छन्।

त्यसको एउटा उदाहरण को रूपमा- यस समाजको कलंकको रूपमा विकास भएका भिखारी वा दलित (अछूत) हरू लाई नै हेरौं - उनीहरूले आफूलाई समाजको एउटा स्वाभाविक अंगको रूपमा स्विकार गर्छन्। जस्तो उनीहरूलाई व्यवहार गरिन्छ सबै ठिकै हो - यो यस्तै हो - भनि ठान्छन्।

त्यसकारण त्यतिबेला जति धर्महरू निस्के तिनीहरू मध्ये धेरै जसोले प्रकृतिको एउटा रहस्यमय शक्ति वा मालिक, भनी कर्ता हर्ता, धर्ता, शक्ति को बारेमा मान्छेहरू लाई बताए, त्यही शक्ति नै सबकुछ हो, त्यसलाई खुशी पार्नु हाम्रो धर्महो, त्यो शक्तिले चाहे हामीलाई ऐश्वर्य प्रदान गर्नेछ, त्यसको शक्तिले पृथ्वीमा वा प्रकृतिमा चमत्कारिक घटनाहरू घट्न सक्छन्।

अब त्यो शक्तिलाई कसरि रिभाउनेत ? यसको उत्तरमा अनेक तरिकाहरू निकाले- यज्ञ, दान, जप, तप, बलि इत्यादि। हामीलाई मन पर्ने अवश्यपनि उनलाई पनि मन पर्छ- मेवा मिष्ठान्न चढाउने बलि दिने- र उनलाई रिभाउने वाक्यहरू बोलेर खुशी गर्ने प्रथाहरू चले।

यी सबै त भए तर समाज र समाजका दुःख, अशान्ति, राजसी सात्विकी वा तामसी मनो वृत्तिहरू - ज्यो का त्यो नै रहे- सबैलाई त्यही महाशक्तिको देन सम्झी स्विकार गरे। गीतामा श्री कृष्ण भन्नुहुन्छ - देहधारिहरूको श्रद्धा स्वभावतः तीन प्रकारको हुन्छ। सात्विकी, राजसी र तामसी। यसलाई ठीकसंग सुन (१७ अध्याय, श्लोक २) त्यस्तै फेरि भन्नु हुन्छ "यो लोकमा दैव र आसुर यी दुई प्रकारका प्राणीहरूको सृजना भएको छ- दैवी र आसुरी" (अध्याय १६, श्लोक ६) "शत्व रज र तम- यी तीन गुण देहमा रहने देहीलाई बाँधीराख्छ" (अध्याय ४, श्लोक ५)।

यो समाज यस्तै हो- यो दुखको खानीलाई यस्तै छोडेर, वैराग प्राप्त गरेर, सबै सुखको खानी उनै सर्वशक्ति सम्पन्न तत्वको शरणमा जाऊ- यही धेरै जसो धर्महरू को आव्हान रहेको छ। समाजबाट विमुख भई घरबार छोडी संन्यासी, भिक्षु, फकीर, भएर त्यही परमतत्वको खोजमा लाग्नु नै धर्महरूले मान्छेको जीवनको सार्थकता बताए। धेरै जसो धर्महरूले यस संसारमा पुण्य र पाप गर्नेहरू मध्ये पुण्य गर्नेहरू सुखै सुख भएको ठाउँ स्वर्गमा

जान्छन् र पाप गर्नेहरू दुखै दुःख भएको ठाउँ नरकमा जान्छन् भन्ने अवधारणा बताए। अरूलाई सुखदिनु पुण्य र दुःख दिनु पाप हो भनी सम्झाए। अझ यो सारहीन दुःख सागर रूपी समाजलाई त्यागेर (आसक्ति छोडेर) यहाँ फेरि फेरि जन्म लिनु पर्ने बाध्यताबाट पार भएर उही परम तत्वमा विलीन हुन आसक्ति रहित हुन पनि सिकाए।

धर्महरूको मूल ध्येय नै परमतत्वमा लीन हुने र सत्कारिक जीवनमा पुण्यकार्य गर्ने रहेकोले- एकाध जना यस्तो गर्नेहरू पनि निस्के, तर उनीहरूले जुन पुण्य कार्य गरे त्यसबाट समाजका केही व्यक्तिहरूलाई तत्काल केही धन, वस्तु, आदि प्राप्त भयो तर समाज ज्यो का त्यो नै रहे।

धर्महरूले मान्छेलाई एकताको सूत्रमा अवश्य बाँधे, सह धर्मीहरू एकत्र भई धर्म कर्म गरी बसे। तर विडम्बनाको कुरो यो छ कि समाजमा अनेक थरीका विचारकहरू निस्के र देशकाल परिस्थितिहरू अनुसार विभिन्न प्रकारका धर्महरू बने, यति मात्रै होइन, समय वित्तै जाँदा एउटै धर्मका पनि अनेक शाखा प्रशाखा भए। फलत विखण्डनको कारण कलह भगडा र धार्मिक युद्धहरू पनि भयो। एक जमाना यस्तो पनि आयो जब धर्म प्रचारको वहानामा विभिन्न देशका मान्छेहरू यत्र तत्र भ्रमण गरे र जहाँ राम्रो रहन योग्य ठाउँ भेटिए, त्यहाँ प्रलोभन को कारण, त्यहाँका स्ववासीहरूलाई बल प्रयोग गरी हराई आफ्नो राज्य कायम गरीवसे। धेरै जसो धर्मको पछाडि अन्धविश्वास (श्रद्धा र विश्वास) को आड मात्र हुने हुँदा सत्य दृष्टि उत्पन्न गरेर भन्दा पनि तलवारको भरमा अथवा धन धान्यको लोभमा धर्म परिवर्तन गर्ने लहर पनि चल्यो।

यसरी प्राकृतिक रहस्य धाहा पाउने क्रममा धेरै जसो धर्महरूले एउटा परमतत्व, परमशक्ति सर्वज्ञ, सर्वशक्तिमान, सर्वव्यापी तत्वको सृजना गरेर समाजका कुसंस्कारलाई जस्ताको तस्तै छोडेर विखण्डनको खाडल मा पुरिन पुगे भने मानिसहरूमा विभेद विखण्डनको प्रवृत्तिको साटो एकता र समाजका बाइबारा र मेलमिलापको वातावरण सृजना गर्ने काममा पनि धर्महरू पूर्णतया असफल नै रहे।

माथि वर्णन गरिने प्रकृतिका दोषपूर्ण प्रकृत्याहरू र मान्छे जाति कै स्वभाव जन्य दोषहरूको कारण मानव समाज जुन नारकीय दुख अशान्तिको आगोमा जली रहेको छ, त्यसलाई हुवाग्नि निभाई ठीक बाटोमा ल्याउन पनि हामीलाई धर्म कै प्रयोजन रहेको छ, तर त्यो धर्म संसारबाट विराग (World worthlessness) प्राप्त गर्ने नभै समाजमा भइ रहेका दोषहरूलाई सच्याउने खालको हुनु जरुरी छ।

हाम्रो विश्वका प्रकृत्याहरू सबै कार्य-कारण श्रृंखलामा आधारित छन्। प्राकृतिक प्रकृत्या पनि सकारण नै उत्पन्न भैर हेकाछन्, सकारण नै बदलिरहेका छन्, मान्छे जातिबाट हुने स्वभाव-धर्महरू जुन दोष पूर्ण देखिन्छन् त्यस्को पनि कारणहरू छन्। एउटा सानो उदाहरण लेखौं- भैरी र तैरोको विभेदलाई हामी विखण्डनको मूलकारण मान्छे तर यो विभेद सकारण उत्पन्न भएको छ। सबै व्यक्तिलाई 'म' छु भन्ने आफ्नो

अस्तित्वको अनुभव हुन्छ, किनकि कुनै पनि व्यक्तिको मस्तिष्क र स्नायु पुञ्जहरू बाहिर वातावरणबाट संवेदना (Sensations) लाई मात्र थाहा पाउने हुँदैन स्वयं स्नायु र मस्तिष्क भित्र हुने हलचललाई पनि 'म' र 'मेरो' को रूपमा अनुभव गर्छ। यसरी सबैको 'म' र 'मेरो' परिस्थिति, देश काल अनुसार भिन्न-भिन्न हुन्छ। त्यसकारण 'म' र 'उ' मा भेद हुने कुरा स्वतः सिद्ध छ र स्वाभाविक पनि।

अब एकजना बच्चाको हातमा एउटा राम्रो खेलौना छ भने अर्को बच्चा, जसको हातमा त्यस्तो खेलौना छैन, त्यस्मा पनि त्यस्तै खेलौना मेरो पनि होस् भन्ने चाहना उत्पन्न हुन्छ, यो लोभ पैदा हुनु पनि एउटा स्वाभाविक प्रकृया हो, लोभबाट ग्रहणगर्ने इच्छा पैदा हुन्छ, उसले खेलौना हुने बच्चा संग खेलौना लिने इच्छा जाहेर गर्छ। अब खेलौना दिउँ वा नदिऊँ भन्ने भावना अर्को बच्चा प्रति उसको कस्तो सम्बन्ध रहेको छ त्यसमा भर पर्छ, जुन कि अह धेरै अगाडिका प्रकृयाहरूमा निर्भर गर्छ। त्यसैमा अर्को बच्चाको माग्दा नदिने वा दिने इच्छा निर्भर गर्छ। पछि दिएन भने अर्को बच्चाको लोभ बश खोसेर लिन पनि सक्छ अथवा भैगो भनि छाडिदिन पनि सक्छ, यसको पछाडि पनि धेरै प्रकृयाको शृंखला रहेको हुन्छ। यदि खोसेर लियो भने अर्को बच्चाको मनमा 'क्रोध' उत्पन्न हुन्छ, यदि दोश्रो बच्चा भन्दा उ बलियो छ भने फेरि खोसेर लिन्छ, छैन भने कस्तो प्रतिक्रिया जनाउँछ त्यो पनि धेरै अगाडिका संस्कारहरूमा निर्भर गर्छ। यसै सिलसिलामा 'भय' पनि उत्पन्न हुन सक्छ, डर नै भयमा रूपान्तरण हुन्छ। अथवा भगडा (खोसाखोस) पनि हुन सक्छ।

यी सबैकुरा क्षणभरमा हुन्छन्- प्राकृतिक स्वभाव वश-कार्यकारण शृंखला अनुसार। यसप्रकारको तनाव भगडा कै वृहद् रूपमा समाजका धेरै जसो भगडा र अशान्ति भैरहन्छन्।

आफूलाई अह भन्दा फरक देख्ने विभेद यति प्राकृतिक छ कि धर्मले पनि यसलाई बदल्न गहारो हुन्छ। "विद्या विनय सम्पन्न ब्राह्मण, गाई, हात्ति, कुकुर र अछूत (दलित) - सबैमा विद्वानहरू समदर्शी हुन्छन्" (गीता) तर यसको एउटा पनि उदाहरण पाउन मुश्किल छ। व्यवहारमा फरक भैहाल्छ। "त्यस्तै अह बच्चा पनि तिमी जस्तै हो उसलाई पनि खेलौना खेल्न देऊ" भनी ठूला-बडाले सिकाउँदा ठूला बडाको डरले एक छिन्न त मान्ना, तर त्यो खेलौना त मेरो भन्ने भाव मनमा रहीरहन्छ, केहि छिन्न पछि (ठूला-बडाको नियंत्रण नहुँदा) पुनः डाह, लोभ, रिस र बलप्रयोग शुरु हुन्छ। दुवैलाई एउटा एउटा खेलौना दिएर शान्ति गर्न सकिन्छ। यही नेर सामाजिक न्यायको कुरा र स्वभाव धर्ममा परिवर्तनको कुरा आउँछ। समदर्शी र समताको भावना ल्याउन, विखण्डन र विभेद हटाउन, मेरो तेरोको भ्रमेला हटाउन मेल मिलाप बढाउन, केवल उपदेश र धर्म कथा सुनाएर उत्पन्न गर्न असंभव प्रायः हुन्छ, किनकि विभेदको संस्कार धेरै गहिरो बसी सकेको छ, डण्डा, ऐन कानूनको भरमा पनि विभेद र विसमदृष्टि रहेको हामी समाजमा देखी रहेका छौं, स्वार्थ समान भएका गुटहरू को गुट भन्दी एक क्षणको लागी हुन सक्छ तर स्वार्थ वा भेद फेरि विभेद हुन्छ।

समाजको विकासको लागि धर्म र धार्मिक व्यवहार त आवश्यक हुन्छ नै, तर कस्तो किसिमको धर्म र धार्मिक व्यवहारको जरुरत हुन्छ र त्यसलाई समाजमा कसरी परिपालन र कार्यान्वयन गर्न सकिन्छ भन्ने वारे गम्भीरतापूर्वक विचार गर्नु आवश्यक छ। ■

धर्म प्रचार ★ समाचार ★

विभिन्न परिचित शिक्षा केन्द्रहरूले विद्यापीठहरूलाई पुरस्कार वितरण

वि.सं. २०६२ सालमा परिचित शिक्षा केन्द्रमा गरी उच्चमा हुन सफल विभिन्न कक्षाका विद्यार्थीहरूलाई सम्बन्धित परिचित केन्द्रहरूले तैसला स्वरूप पुरस्कार वितरण गरिएको समाचार छ।

(१) दीपकर परिचित शिक्षालय

२०६२ भाद्रप १२ नागवहाल, ललितपुर।
ललितपुर बौद्ध विहार संघका अध्यक्ष एवं भू.पू. मन्त्री माननीय श्री बुद्धिराज बज्राचार्यको प्रमुख आतिथ्यमा संचालित एक कार्यक्रममा दीपकर परिचित शिक्षालय नाग बहाल ललितपुरले २०६२ सालमा परिचित शिक्षाका विभिन्न कक्षाका उत्तीर्ण छात्रहरूलाई पुरस्कार वितरण गरिएको समाचार छ।

(२) ज्ञानज्योति बौद्ध परिचित शिक्षा केन्द्र

२०६२ भाद्रप ६, का.पू.पू. उमेल।
ज्ञानज्योति बौद्ध परिचित शिक्षा केन्द्रले पनि यस केन्द्रबाट संचालित १, २ र ३ कक्षाका उत्तीर्ण विद्यार्थीहरूलाई पुण्य मन्त्रोत्तरको तर्फबाट प्रमाणपत्र र वाता समशी प्रसा कक्षाकारको तर्फबाट पुरस्कार प्रदान गर्नुपर्ने थियो।

अजंठेशाना धर्म आ धर्मोत्सव पर्वतब दिवस

नागदेशा बौद्ध समूह र बौद्ध ल्यान्स पुरः नागदेशाको संयुक्त आयोजनामा असार पूर्णिमा (मङ्ग पूर्णिमा) को दिन (२०६३ असार २७ गते) मित्रराष्ट्र थाइल्यान्डक अरब्य भन्ने एउटा देशावती गुल्माको समस्थितिमा बुद्ध पूजा र अजंठेशाना कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो। गाई मन्त्रोत्तर पञ्चशील प्रार्थना गराउनुभएको उक्त कार्यक्रममा डा. सानुभाई इंगोसले प्रमुख सत्य विषयमा प्रवचन दिनु भएको थियो भने लोकबहादुर रायस्य र विष्णुरत्न शाक्यले पनि सत्यसामायिक विषयहरूमा आफ्ना धारणा व्यक्त गर्नु भएका थिए। लुच्चे बहादुर सिकेयनको समापितत्वमा संचालित उक्त कार्यक्रममा कृष्ण कमार प्रजापतिले धर्मोत्सव व्यक्त गर्नुभएको थियो भने राष्ट्रपति हाथिले स्वागत मन्त्रोत्तर व्यक्त गर्नुभएको थियो।

अणमहाविहारको ४३ औं स्थापना दिवस

२०६३ भाद्रप १० र ११ गणेशमानहार, नागवहाल।
वि.सं. २०२० सालमा स्थापना भएको 'अणमहाविहार' को ४३ औं स्थापना दिवस विभिन्न पुण्यकार्यका गरी सम्पन्न गरिएको समाचार छ।

अण विजय पदमण गणमहाविहारको आयोजनामा सम्पन्न भएको उक्त कार्यक्रममा मिमाटन, रामप्रार्थना, बुद्धपूजा, कस्तुरकुला प्रतियोगिता, ज्ञानमाला भजन, अजंठेशाना, विद्वाना गान, उपनिषद् हुनाएका भन्ने, गुल्माहरू जगायत आसक उपनिषदहरूलाई भोजन दान गरी समापन गरिएको थियो।

संस्कारको प्रभाव

■ नरेन्द्रनाथ भट्टराई

बाल्यकालदेखि परेको बानी, संस्कार, मान्यता, आदि कडा रूपमा जीवनभर हामीमा रहिरहन्छ। जस्तो खानपीन, रहनसहन, वातावरणमा हामी हुर्कन्छौं। त्यस्तै छाप हामीमा पर्दछ। तापनि गतिलो गुरु मिल्न सक्यो वा भेटियो भने जतिसुकै गाढा रूपमा परेको छाप पनि पलभरमा हट्न सक्दछ।

“एक पटकको घटना हो, एउटा गर्भवती सिंहिनी शिकारीको हातबाट बच्न भाग्दाखेरि उसको गर्भ पतन भएछ। संयोगको कुरा, त्यो बच्चा जंगली भेडाको बथानमा खसेछ। एउटी माउ भेडीले त्यो बच्चालाई दया गरेर आफ्नै दूध खाएर हुर्काउन थाली। भेडीको दूध खाएर, भेडाकै बथानमा चरेर त्यो सिंहको बच्चा हुर्कन थाल्यो। हुँदा हुँदै त्यो ठूलो भयो तर पनि भेडाकै बथानमा चर्ने, घाँसपात खाने, भेडाले जस्तै कराउने गर्नु थाल्यो। एकदिन एउटा सिंहले त्यो बथानमा आक्रमण गरेछ। सबै भेडा आफ्नो ज्यान जोगाउन भागे। त्यो भेडासिंह पनि सिंहलाई देखेर डराउँदै डराउँदै भागेको देखेर त्यो जंगली सिंहलाई आश्चर्य लाग्यो। यो भेडासिंहलाई पक्रेर कुरा नबुझी भएन भनी भेडालाई पक्रन छोडेर त्यो सिंहले त्यसैलाई लघाउँ गएर पक्रियो। सिंहले पक्रेको त्यो भेडासिंह अरू भेडाले जस्तै गरी रुँदै डराउँदै ‘मलाई नमार। मलाई नखाउ, मलाई मेरो आफ्नै परिवार भएको ठाउँमा जान देउ’ - भनी बिन्ती भाउ गर्नु थाल्यो। त्यसको कुरा सुनेर त्यो जंगली सिंहले- ‘तिमी भेडा होइनौ, तिमी त म जस्तै सिंह हौ, छोड यो भेडाको भीड र मसँग हिँड घरमा’ - भन्दा “होइन बाबा। मत भेडा नै हुँ, तिमी पो सिंह हौ मलाई नमार, नफकाऊ” भनेर त्यो भेडासिंहले भन्यो। यसरी जति सम्भाउँदा पनि केही नलागेपछि त्यो सिंहले घिच्याउँदै अली पर एउटा तलाउको छेउमा लगेर, ‘ल हेर त्यो पानीमा आफ्नो अनुहार। अनि हेर मलाई!’ भनेर त्यो भेडासिंहलाई पानीको नजिकै लगेर मुन्टो निहुँयाई दियो। त्यो भेडासिंहले आफ्नो स्वरूपको प्रतिबिम्ब पानीमा देख्यो। आश्चर्य। त्यो सिंह र आफू त एउटै पो रहेछ। आफ्नो सच्चा स्वरूपको उसलाई स्मरण भयो। अनायास उसको मुखबाट जंगल नै थर्काउने गर्जना प्रस्फुटित भयो, भेडा हरायो सिंह प्रकट भयो। भेडा हराएको पनि होइन उत सिंहनै थियो तर धारणा-मान्यता तथा संस्कारले गर्दा आफूलाई भेडा ठानेको मात्र थियो। ■

शिक्षा-

वास्तवमा हामी शुद्ध छौं, ज्ञानी छौं, सुखी छौं, तर बाल्यावस्थादेखि हामीमा परेको संस्कार, मान्यता, संगत, शिक्षा आदिले गर्दा सिंह जस्तै हामीले पनि आफूलाई एक अज्ञानी र दुःखी जस्तो ठानेका मात्र हौं। हामीलाई चिनाइदिने, सही ज्ञान दिने सद्गुरु भेटिनु मात्र परेको छ।

धर्म प्रचार

धम्मकीर्ति विहारमा बुद्धपूजा र धर्मवेदाना

गत असार २० गते अष्टमी देखि आठमा ९ गते औसिसम्म धम्मकीर्ति विहारमा बुद्ध पूजा र धर्मवेदाना कार्यक्रम यसरी संचालन भएको थियो।

मिति	बुद्धपूजा	धर्मवेदाना
२०६३ असार २०	वीरवती गुरुमा	सयादी गुरुमा
२०६३ असार २७	चमेली गुरुमा	भिक्षु गुरुमा
२०६३ आषाढ १	चमेली गुरुमा	धम्मवती गुरुमा
२०६३ आषाढ २	कुसुम गुरुमा	कुसुम गुरुमा
२०६३ आषाढ ९	जयवती गुरुमा	जयवती गुरुमा

मैत्री बोधिसत्त्व विहारमा बुद्धपूजा र धर्मवेदाना

२०६३ असार २० मंगलवार।

मैत्री बोधिसत्त्व महाविहार जमलमा यसदिन भिक्षुणी धम्मवतीले कार्यक्रममा उपस्थित हुनुभएका सबै उपासक उपासिकाहरूलाई पञ्चशील प्रार्थना गराउनुमा बुद्धपूजा कार्यक्रम संचालन गर्नुभएको थियो। यसदिन बुद्धपूजा पछि भारतको सारनाथ स्थित बुद्ध विहारमा राखि राखि भएका सयादी वण्णघजले मानव जीवन सफल पार्नका लागि अत्यावश्यक स्मृति, मैत्रीचित्त एवं धान्ति विषयमा धर्मदेशना गर्नु भएको थियो। उहाँले नमी भाषामा धर्मदान गर्नु भएकोलाई भिक्षुणी धम्मवतीले नेपालभाषामा रूपान्तर गर्नुभएको थियो।

यसदिन स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलाबाट मानमाला भजन प्रस्तुत गरिएको थियो भने कार्यक्रममा उपस्थित हुनुभएका गुरुमाहरू लगायत सबै उपासक उपासिकाहरूलाई उपासक साहिलामान, चिनीशोभा गुलाचर, सफेदार केशर महल मार्गको तर्फबाट जलपान दान गर्नुभई यस सञ्चय गर्नुभएको थियो।

स्मरणिय छ, यस महाविहार परिषदमा धर्मवेदाना सिनेमा भवन पालि, का प्रोप्राइटर मोहन सदाफले तर्फबाट १ लाख ३४ हजार ५ सय लागतको दुस्रो उपसम्पत्ति गराउनु भई पुण्य सञ्चय गर्नु भएको समाचार पनि प्राप्त भएको छ।

निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहारमा

महासमयसूत्र पाठ सम्पन्न

२०६३ जेठ २६ गते, आइतवार।

स्थान- निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहार, स्वयम्भू।

यसदिन जेष्ठ पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहार स्वयम्भूमा भिक्षुणी सद्य, गुरुमाहरूको तर्फबाट महासमय सूत्र पाठ सम्पन्न गरिएको थियो। महासमय सूत्र पाठ विषयमा धम्मवती गुरुमाने धर्मदेशना पनि गर्नुभएको थियो।

पूज्य गुरुमां धम्मवती प्रति उपहार

■ लक्ष्मी हीरा तुलाधर

पूर्णिमाको दिन किन्डोल निर्वाण मूर्ति विहारमा पूज्य गुरुमां धम्मवतीको अध्यक्षतामा अन्य गुरुमांहरूद्वारा महासमय सूत्र पाठ गर्ने कार्यक्रममा भाग लिन मलाई मोलिनी गुरुमां तथा धम्मविजया गुरुमांहरूले निमन्त्रणा गर्नु भयो ।

कपिलवस्तु र कोलियाको विचमा रहेको रोहीणी नदीको विषयमा दुई समूह दाजुभाईहरूको विचमा हुन लागेको लडाईंलाई पानीको भन्दा रगतको मोल ठूलो भन्ने कुरालाई वहाँले राम्ररी बोध गराई रोक्नु भयो । वहाँको प्रवचनबाट बोध भई पाँच सय दाजुभाईहरू भिक्षु भई भगवान बुद्धसँगै पछि लागेर महावनमा पुगेर वहाँ स्वयंले पाठ गर्नु भएको सूत्र यो हो ।

म मेरी छोरीको साथ निर्वाण मूर्ति पुगें । निर्वाण मूर्ति नयाँ विहारको दृश्य देखेर मेरो मन हर्षले गड् गड् भयो । मलाई यो विहारको बनावट एकदम राम्रो र संतोष लाग्यो । किनभने म यो विहारमा नपुगेको अलि धेरै समय भइसकेको थियो । यै दृश्यमा तल्लीन भएर विहार हेरि रहेकी थिएँ । धम्मवती गुरुमांले उहाँको जन्मदिनको उपलक्षमा धर्मकीर्ति विहारमा अभिधर्म सूत्र पाठ गर्ने कार्यक्रममा भाग लिनको लागि निमन्त्रणा दिनु भयो । निमन्त्रणा पाएर म अति खुसि भएँ । अनि मैले गुरुमांको जन्मदिनको उपलक्षमा के उपहार चढाउँ भनी विचार गर्न थालें । त्यही दिन राती गुरुमांलाई चढाउन यहि उपहार लेख्न कलम चलाएँ । आशा छ वहाँले यो मेरो सानो मैत्रीपूर्ण उपहार जरूर पनि ग्रहण गर्नु हुनेछ ।

यो किन्डोल निर्वाण मूर्ति विहारको आफ्नै मौलिकता छ । विशेष प्रकारको सौन्दर्य र तेज यहाँ छ जस्तो मलाई लाग्यो । जस्तो शीलवान व्यक्ति एक साधारण विना श्रृंगार र विना गहनामा पनि अति सुन्दर तेजिलो देखिन्छ । त्यस्तै यो विहार पनि यद्यपि यो पूर्ण रूपमा तयार भएको छैन । यस्मा आफ्नै विशेषता छ ।

धेरै वर्ष पहिले देखि हामी यो विहारमा वर्षको एक चोटि हामी स्वर्गीय आमाको सम्झनामा भोजन दान गर्न जाने गर्थ्यौं । त्यसबेला यो विहार नाजुक अवस्थामा थियो । साथै विहारमा अवस्थित गुरुमांहरू पनि धेरै जसो वृद्धा अवस्थामा पुगिसकेका थिए । कोहि कोहि त विराभि भइ शैथ्यामा पर्नु भएको हुन्थ्यो । हामी त्यहाँ भोजन दान गर्न जाँदा वहाँहरू अति खुशी हुने गर्थे किनकी वृद्धाहरू बाहिर भोजन जान असमर्थ हुनु हुन्थ्यो ।

हरेक वर्ष हामी त्यहाँ पुग्दा एक न एक गुरुमां यो संसार बाट विदा लिएर गई सकेको हुन्थ्यो । क्रमशः एक एक गरी गुरुमांहरूको संख्या घमाघम कम हुँदै गयो । हाल त्यहाँ पहिलेका वृद्धा गुरुमांहरू एक दुई जना मात्रै बाँकि हुनु हुन्छ । यो देखेर हामी पनि यस्तै वृद्धा भई एक दिन यो अनित्य संसारबाट अलगिएर जानु पर्छ भन्ने कुराको चेतना संकेत गराई दिन्छ ।

विहारको अवस्था धेरै नै जीर्ण भईसकेको साथै विहारमा अवस्थित गुरुमांहरू पनि शक्तिहीन भईसकेको मौकामा चौका

हानि विहार बिक्रि हुन लाग्यो । अति दुःख र लाज मनु कुरा विहार बिक्रि कस्तो आश्चर्यको कुरा ? सुन्दा मात्रै पनि पाप लाग्दो ।

यो विहारको ऐतिहासिक पन्ना पल्टाएर हेर्दा यसको स्थापना २००८ साल कार्तिक २८ गतेका दिन धम्मचारी गुरुमांले गर्नु भएकी थिइन् ।

धम्मचारी गुरुमां एक साधारण नेवार परिवारमा हुर्किएकी महिला थिइन् । पछि ठूली भएपछि वहाँ एक सफल गृहिणी पनि बन्न पुगिन । वहाँको घर काठमाडौंको ईट्टुवहालमा थियो । आफ्ना श्रीमान् र केटाकेटीहरूको निधनबाट विरक्तिई यो संसार नित्य होइन रहेछ भन्ने कुरालाई राम्ररी थाहा पाई वहाँले गृहत्याग गरेर एक त्यागी गुरुमां बन्न पुगिन् ।

धम्मचारी गुरुमांमा शिक्षाको कमि नै थियो । किनकी त्यसबेला स्त्रीहरूलाई शिक्षा दिने चलन थिएन । स्त्रीहरूले पढ्थो भने स्त्रीहरू विप्रिन्छन् भनिन्थ्यो । यसकारण स्त्रीहरूलाई पढ्ने मौका नै थिएन । तैपनि वहाँ अति साहसीलो नारी हुनुहुन्थ्यो । वहाँमा बुद्धधर्म प्रति ठूलो आस्था तथा श्रद्धा थियो । स्त्री जातिले पनि केहि न केहि गर्न सक्दछन् भन्ने कुरा वहाँले किन्डोल निर्वाण मूर्ति विहार स्थापना गरि प्रमाणित गरि दिनु भयो ।

त्यस बखत त्यागी गुरुमांहरू बस्नको लागि कुनै विहार थिएन । किन्डोल विहार थियो जुन अहिले पनि विद्यमान छ । तर त्यहाँ गुरुमांहरू बस्नको लागि त्यतिको व्यवस्था मिलेको थिएन । यसकारण आफू त्यागी गुरुमां भई सकेपछि गुरुमांहरूका लागि छुट्टै एउटा विहार निर्माण गर्ने साहस गरिन् । त्यसबेला नेपालमा राणा शासन थियो । बुद्ध धर्म प्रचार प्रसार गर्नेहरूलाई रोक लगाई राखेको थियो । सजाय दिने गर्दथ्यो । यस्तो बेलामा पनि वहाँ कति पनि नडराई निर्धक्क भई अति दुःख कष्ट सही आफ्नै निजी सम्पत्ति लगाई २००८ साल कार्तिक २८ गतेका दिन यो निर्वाण मूर्ती किन्डोल विहारको स्थापना गरिन् ।

भाग्यको कुरा त्यस बेला नेपालमा प्रजातन्त्र आएको थियो । यसकारण वहाँलाई विभिन्न प्रकारका अपठचारा समस्याहरू टाढिँदै गए । यो विहार निर्माण गर्नमा वहाँको ठूलो भुमिका छ । काठमाडौंमा त्यसबेला कहीं पनि नभएको अति आकर्षक निर्वाण मूर्ती बनाउने मनमा आउनु पनि वहाँको बुद्ध धर्म प्रति आस्था र श्रद्धाको प्रतिविम्ब हो । यति ठूलो मूर्ती बनाउनको लागि वहाँलाई कति व्यवस्था मिलाउनु पर्‍यो होला । कति दुःख भयो होला । कति अपठचारा समस्याहरू आए होलान् । जुन बेला अहिलेको जस्तो मेसिनबाट बनाउने औजार थिएनन् । यातायातको कुनै सुविधा थिएन सबै कुरा हातले बनाउनु पर्दथ्यो । जे चीज पनि मानिसहरूले बोकेर लानु पर्दथ्यो । जानलाई पनि हिंडेरै जानु पर्दथ्यो । यस्तो सबै किसिमका तीता, मिठा अपठचारा समस्याहरूबाट पनि कति नडराई धैर्य गरि वहाँ अगाडि बढ्दै गईन् र सफलता हाँसिल गरि ठूलो पुण्य

कमाएर गईन् । वहाँ धर्मको साथ साथै वहाँ एक आदर्श गुरुमाको चोतक पनि बनेर गईन् ।

बुद्धिमान्नीहरूलाई धेरै पढ्नु पर्दैन । सानो एउटा मुख्य सार भनी दिए पछि उसले छिट्टै त्यस पछाडिका अर्थहरू बुझिसकेको हुन्छ भने जस्तै धम्मचारीमा पनि बुद्ध धर्म प्रति ठूलो श्रद्धा भएको कारणले उहाँमा शिक्षाको कमी भएता पनि उहाँ अलि शिक्षालु थिइन् । उहाँलाई अहिले जस्तो ठूलठुला भन्तेहरूबाट प्रवचन सुन्न पनि त्यत्तिको मौका थिएन । किनभने अलि अलि यहाँ भएका शिक्षाहरू तथा बौद्ध धर्मालम्बीहरू सबैलाई सरकारले देश निकाला गरेको थियो । धर्मोदय सभा भन्ने बुद्ध धर्म सम्बन्धी एक संस्था थियो । त्यसमा पनि बन्देज लगाई दिएको कारणले यो संस्था भारतमा गएर चलाउनु परेको थियो ।

तर खाने मान्छेलाई जुझाले छेबदै न भन्ने उखान जस्तै आन्तरीक हृदय देखि गरी हाल्छु भनी साहस गरी सकेकी धम्मचारी गुरुमाँलाई केहिले पनि छुन सकेन । वहाँ धमाधम अगाडि बढी काम गर्दै गईन् फल स्वरूप विहार निर्माण गर्न सफल भइन् । गुरुमाँ बनी ठूलो पुण्य हाँसिल गरेर जानु भयो ।

आश्चर्य ! अति आश्चर्यको कुरा यस्तो एक गुरुमाँले आफ्नो जीउ धन समर्पित गरेर स्थापना गरेर जानु भएको विहार आज बिक्रिमा रे, कस्तो लाज लाग्दो कुरा ? कस्तो सुन्नमा पनि पाप लाग्दो कुरा ? विहार बिक्रिको कुरा सुनेर धम्मवती गुरुमाँ छटपटाउन थालिन् । उनी एक बौद्ध नारी भएको नाताले उहाँको हृदयमा ठूलो चोट लाग्यो । यो काम त म कुनै हालतमा पनि हुन दिने छैन । यो बुद्ध प्रति ठूलो अपमान हो भनि छिट्टै उपासक उपासिकाहरूलाई बोलाई विहार रक्षा गर्नको लागि आह्वान गरिन् । उपासक उपासिकाहरूले पनि वहाँको वचनलाई शिरोपर गरि सक्नेले सक्दो मिहेनत गरी विहारलाई निर्वाण मूर्ती विहारको नाममा अड्डा पास गराईयो । यस कार्यको लागि पूर्णरत्न वज्राचार्य सहित अन्य श्रद्धालु दाताहरूको ठूलो देन रहेको छ । धम्मवती गुरुमाँले धर्मको जीत पाउनु भयो । यो भगवान बुद्धको जीतको फल हो । भगवान बुद्ध स्वयंले भन्नु भएको छ कि सत्य सत्यनै हुन्छ असत्य कहिल्यै सत्य हुन्दैन । यो बुद्ध वचन प्रमाणित भएको हामिले थाहा पायौं ।

साधु ! साधु !! साधु !!!

अब फेरि धम्मवती गुरुमाँलाई निर्वाणमूर्ति किन्डोल विहार संरक्षण गर्ने समस्या उत्पन्न हुन थाल्यो किनकी वहाँ स्वयं धर्मकीर्ति विहारमा बस्नु हुन्छ । त्यस समय किन्डोलमा बस्नु भएका गुरुमाँहरू केहि संख्या मा त थिए तर वहाँहरू शक्तिहीन अथवा बुद्धा भई सकेका थिए । कोहि भने ज्ञानको कमीका कारणले उनीहरू नाम मात्रका गुरुमाँ भएर बसेका थिए । यसकारण यी विहारवासी गुरुमाँहरूबाट विहारको संरक्षण कहिल्यै हुन सक्दैन बदनाम मात्र हुनेछ भन्ने कुराको राम्रो ज्ञान उहाँमा थियो । अतः यो विषयमा वहाँ चिन्तित हुनु हुन्थ्यो । अनि वहाँले म्यानमार (बर्मा) बाट आउनु भएका मोलीनी गुरुमाँ र आफ्ना चेली धम्मविजया गुरुमाँहरूलाई यो विहारको संरक्षणको लागि सुम्पिने निश्चय गर्नु भयो ।

त्यसबेला यी गुरुमाँहरू बुद्ध गयाको मगध विश्वविद्यालयमा बुद्ध धर्ममा उच्च शिक्षा (P.H.D.) कोर्श हाँसिल गर्न अध्ययनरत थिए । धम्मविजया मेरी वहिनी भएको कारणले धम्मवती गुरुमाँले बराबर मलाई वहिनी कहिले फर्किन्छिन् ? कति पढन बाँकि छ भनी सोधिरहनु हुन्थ्यो । मैले पनि अलि समय बाँकि छ भनी जवाफ दिन्थे ।

समय वित्दै गयो । भगवान बुद्धको सत्य र धम्मवती गुरुमाँको आर्शिवादले मोलीनी गुरुमाँ र धम्मविजया गुरुमाँहरूले बुद्ध धर्मको उच्च शिक्षा (P.H.D.) पास गर्न सफल हुनु भयो । साधु साधु साधु

म अति खुसि भएँ । धम्मवती गुरुमाँ पनि धेरै नै खुसि हुनु भयो । धर्मकीर्ति विहारको अध्ययन गोष्ठि परिवारबाट धम्मविजया गुरुमाँलाई बौद्ध शिक्षाको उच्च शिक्षा पदवी (P.H.D.) पाउन सफल भएको उपलक्षमा सम्मान पत्र प्रदान गर्ने कार्यक्रम पनि सुसम्पन्न भयो । अति गौरव लाग्दो कुरो ।

धम्मवती गुरुमाँबाट निम्बान मूर्ती किन्डोल विहार संरक्षण गर्ने अभिभारा मोलीनी गुरुमाँ तथा आफ्ना चेली धम्म विजया गुरुमाँहरूलाई सुम्पिनु भयो । त्यसबेला मोलीनी गुरुमाँ आफ्नो लामो पढाई सिध्याएर म्यानमारमा गएकी थिइन् । आफ्ना गुरुआमाको अमूल्य वचन शिरोपर गरी आफूलाई जिम्मा दिएको कामको अभिभारा बाँकि यो पुण्य कार्यमा म अवश्य प्रयति गर्दै जान सक्नेछु भनी श्री भगवान बुद्धसंग प्रार्थना गरी धम्म विजया गुरुमाँ विहार पसिन् ।

त्यसबेला विहारमा थोरै गुरुमाँहरूको अवस्थिति थियो । विहार जीर्ण अवस्थामा थियो । अति फोहर थियो । ढोकामा खापा थिएन । धमिराले काठका दलिनहरू जीर्ण पारि सकेको थियो । हिँड्नलाई नै डरलाग्दो हल्लिने गर्थ्यो ।

सबैभन्दा पहिले धम्म विजया गुरुमाँले विहार सफा गर्न थालिन् । रंग रोगन लगाउन लगाईन् । मूल ढोकामा खापा राख्न लगाइन् । निम्बान मूर्तीमा दिन दिने आफ्नो हातले कुचो लगाई सफा गर्न थालिन् । ठूलो श्रद्धाका साथ निम्बान मूर्तीलाई सेवा गर्न थालिन् ।

मलाई घरमा बस्दा किन्डोल विहारको स्थिति सम्झेर आउँदा कहिले कहिले आफ्नी वहिनी (धम्म विजया) को चिन्ता लागेर आँखाबाट आँसु झर्दथ्यो । किनकी म एक गृहिणी भएको हुनाले उनीलाई आफ्नी वहिनीको नाताले हेर्न पुग्दछु । तर वास्तवमा उनको म दिदीमा भन्दा बढि बुद्ध शासनमा छु भन्ने कुरा म कहिले कहिले विसर्न पुग्दछु । त्यसकारण मैले उनीलाई केहि गर्न सकिदैन । उनीलाई रक्षा गर्ने श्री बुद्ध भगवान हो भन्ने कुरा सम्झेर आउँदा मलाई मनमा लागेका पीर सबै सेलाएर जान्छ । अनि म आफ्नो मनलाई दरिलो पारेर निर्धनक भई धीरज गरी बस्छु ।

मोलीनी गुरुमाँ तथा धम्मविजया गुरुमाँ पनि दिन रात विहार प्रगति कार्यमा तन मन धन दिई काम गर्न थाले । भगवान बुद्धको प्रार्थना गर्नु, बुद्ध धर्म सम्बन्धि प्रवचन गर्नु, बुद्ध पुजा गर्नु, इत्यादि काम गर्दै त्यहाँका वासिन्दाहरूमा निर्भर गएको भगवान

बुद्ध प्रतिको विश्वासको दियो फेरी विस्तारै बाल्दै ल्याउन सफल भईन् । धेरै उपासक उपासीकाहरू आज ठूलो श्रद्धाका साथ विहार मा आई ध्यान बस्ने बुद्ध पुजामा भाग लिने, गुरुमांहरूको प्रवचन सुन्ने, भोजन दास गर्ने गर्न थाले ।

यति मात्र होइन मोलिनी गुरुमां र धम्मविजया गुरुमांहरूलाई यो विहारको रूप नौलो बनाउने ठूलो आकांक्षा भएको कारणले धी दुई जनाको विचमा बराबर विचारको अदान प्रदान भई रहन्थ्यो । बराबर विदेशमा जस्तो सिंगापुर, मलेसिया, अमेरीकाको विभिन्न विश्वविद्यालयहरूको निमन्त्रणामा गई धेरै बादी बुद्ध धर्म भनेको के हो भन्ने विषयमा प्रवचन दिई कक्षा लिई पढाउनु हुन्छ । वहाँहरूको प्रवचनबाट धेरै विदेशीहरू विशेष गरेर अमेरीकाहरू धेरै नै प्रभावित भए । यसकारण एक महिनाको निमन्त्रणामा जाँदा वहाँहरू ६/७ महिना पनि त्यहाँ विताउनु पर्‍यो । किनकी एक विश्वविद्यालयमा प्रवचन दिँदा त्यो प्रवचन सुनी सके पछि अर्को विश्व विद्यालयले निमन्त्रणा दिने र अर्को पछि अर्को गर्दै कार्यक्रम लम्बिने हुन थाल्यो । यसरी वहाँहरूको प्रवचन विदेशमा विदेशीहरूले अति महत्त्व पुर्ण र वहाँहरूको विश्वास पात्र बन्न वहाँहरू पुर्ण सफल भएर आई रहेका छन् । यो पनि हामी नेपालका त्यागी गुरुमांहरूको ठूलो सम्मानको विषय हो जस्तो मलाई लाग्दछ । यसरी आफ्नो देश नेपालमा वाहेक वहाँहरूले देश विदेशमा पनि बुद्ध धर्म प्रचार प्रसार गर्ने कार्य सुरुगरी रहेका छन् । यी सबै किसिमका क्रियाकलापको र सबैको हारगुहारको फल स्वरूप आज तिन वर्ष नपुग्दै नयाँ निर्मित विहार हाम्रो सामु खडा भईरहेको छ । यति छोटो समयमा यति धेरै अथवा ठूलो काम गर्न सक्नु भगवान बुद्धको सत्य वचनको फल हो ।

यसकारण यदि हामी सबैले आन्तरिक हृदय देखि भगवान बुद्धको सत्य वचनलाई विश्वास गर्दै अगाडि बढ्दै गौं भने पक्कै पनि भविष्यमा यहाँ एक प्रख्यात र गौरव पुर्ण त्यागी गुरुमांहरूको स्कूलको परिकल्पना गर्न सक्छौं । यी सबै प्रसंसनीय कामहरू धम्मवती गुरुमांको शुद्ध र प्रबल इच्छा तथा मोलीनी गुरुमां र धम्मविजया गुरुमांहरूको कठिन मेहनतको फल हो ।

सानै कलिलो उमेर देखि बुद्ध धर्म अध्ययन गर्न र त्यसैमा उच्च शिक्षा हासिल गर्न अति उत्सुकभएकी आमा बाबुको अति ममतामयि एकली छोरी भएर पनि आफ्ना आमाबाबुलाई छोडि कठोर परिश्रम गरी, दुःख कष्ट सहि भागी भागी म्यानमार पुगिन भनेको कुरा त हामीले "योम्ह म्प्याय" पुस्तकको अध्ययनबाट थाहा पाउन सक्छौं ।

त्यहाँ वहाँले खाई नखाई, सुती नसुती मेहनत गरेर पढन थालिन् । इच्छा गरे पछि फल त अवश्य पाई हाल्छन् भने जस्तै वहाँले आफ्नो मेहनतको फल सातवर्ष पछि धेरै नै राम्रो पाउनु भयो । वहाँ नेपालमा सबैभन्दा पहिले बुद्ध धर्ममा धम्माचरिय पाठ गर्ने गुरुमां भईन् । उक्त विषयमा म्यानमारमा वहाँले उच्च श्रेणीमा प्रथम पदवी प्राप्त गरिन् । यो हाम्रो लागि अति गौरवको कुरा हो । वहाँलाई भगवान् बुद्धले नै यो शक्ति प्रदान गरेको होकी जस्तो लाग्छ ।

धेरै नै जेहेन्दार र मेहनती गुरुमां भएको कारणले वहाँलाई म्यानमारमा नै बस्न वहाँको भन्ने गुरुमांहरूले अनुरोध गर्नु भएको थियो । तर वहाँ नेपालको सच्चा सुपुत्री भएको नाताले वहाँले आफ्नो देशमा फर्की नेपाली मानिसहरूलाई बुद्ध धर्म भनेको के हो बस्को वास्तविकता के हो भन्ने कुरालाई संभाउन बुझाउन र प्रचार प्रसार गर्नु नै राम्रो ठूलो अभिभारा हो भन्ने कुरा वहाँको भित्री दिलमा गाढेको थियो । यो नै वहाँले ठूलो धर्म संस्कार भएको थियो ।

म्यानमारमा बस्दा त्यहाँका मानिसहरूमा बुद्ध धर्म प्रति श्रद्धा विश्वास र आस्था देखि वहाँ जहिले पनि आफ्नो दिल दुःखाउनु हुन्थ्यो । नेपालको बौद्ध बनाउँदाहरूमा बुद्ध धर्म भनेको के हो भनी नबुझी बुद्ध धर्म भनेको नै मूर्ती पुजा, अन्धविश्वासमा लागि आफ्नो मतलब स्वार्थको लागि निर्दोष पशुपक्षीलाई बलिदिई पुजा गर्ने गरी हिंद्नेहरूसँग तुलना भई रहन्थ्यो । वहाँ जहिले पनि कहिले नेपाल फर्केर यी मानिसहरूलाई बुद्ध को हो र कसरी उनीहरूको कानमा बुद्ध वचन सुन्नाई बुझाउँ भईरहन्थ्यो । त्यसैले वहाँ ठूलो धैर्यको साथ धी दिनहरूलाई पछि पछि आफ्नो अध्ययनको समय विताउनु भएको थियो ।

कोशिश गर्दै गएपछि सफल त अवश्य सार्छन् । धम्मवती गुरुमांले पनि आफ्नो अध्ययन समाप्त गरी राम्ररी विजयी भइन् । म्यानमारकी मागुण गुरुमांको साथ वहाँ नेपाल फर्कीन् । त्यसबेला वहाँलाई वहाँको आमाबाबुले पनि चिन्न सकेनन् । किनकी वहाँ अहिले पहिलेकी गणेश कुमारी होइनन् । अहिले वहाँ शीलवान गुरुमां भईसकेकी थिइन् । वहाँमा शीलको तेज थियो । त्यसैले पहिलेको गणेश कुमारीको रूप बदलेर एक तेजवान शीलवान धम्मवती गुरुमांको रूपले आमा बाबुको अगाडि देखा परिन् ।

एक पहेंलो बस्त्र धारण गरेकी टाउकोको कपाल खौरेकी गुरुमां आफ्नो अगाडि उभेको देखेर केहि बेर वहाँका आमा हेराथकुं र बुबा हर्षमान शाक्य अचम्म माने । पछि धम्मवती गुरुमां स्वयम्ले म हजूरकी छोरी गणेश कुमारी हुं भनी चिनाई दिए पछि आमा बाबु दुवै जनाले आँखाबाट हर्षको आँसु धारा वगाउन थाले । धेरै वर्ष पछि आफ्नो छोरीको मुख देख्न पाएकोले वहाँहरू अति हर्षित भए अति गौरव थाने । मन मनै धन्य धन्य भगवान बुद्ध भनी वन्दना गरे ।

नेपालमा फर्केर वहाँले सिःघलमा आफ्ना पिताले किनिदिनु भएको सिःघलको जग्गामा एउटा विहार बनाएर बस्न थालिन् । त्यहाँ बसि वहाँले उपासक उपासीकाहरू र साना साना विद्यार्थीहरूलाई पंचशिल प्रार्थना गर्ने र त्यस्को अर्थ बुझाउने, मानव जीवनमा पंचशिलको महत्त्व के हो भन्ने बुझाउने, बुद्ध पुजा गर्ने, बुद्ध धर्म सम्बन्धी अनेक उपमा दिई कथा भन्ने, पठन पाठन गराउने ईत्यादि कामहरू गर्न थालिन् ।

विस्तार विस्तारै वहाँको प्रवचनबाट प्रभावित हुन थाल्यो । धेरै समयमा धेरै उपासक उपासिकाहरू विहारमा जान थाल्यो । उनी सबैको विश्वास पात्र बन्न सफल भईन् । वहाँलाई सबैले ठूलो श्रद्धाको दृष्टीले हेर्न थाल्यो । उहाँले

परित्राण भनेको के हो यस्तै मानव जीवनमा मानिसहरूलाई आई परेको आपत विपतबाट कसरी बचाउँदछ भन्ने कुरालाई राम्ररी विश्लेषण गरेर बुझाउनु हुन्थ्यो । साँचै भन्नु भने नेपालमा बुद्ध धर्म प्रचार प्रसारमा वहाँको ठूलो देन छ । यसैले आज वहाँ धम्मवती गुरुमाको नामले प्रख्यात छिन् । हुँदा-हुँदा अहिले धम्मवतीको प्रवचन भने पछि सबैले हृदय देखि विश्वास र श्रद्धाका साथ सुन्न मन पराउँदछन् ।

बुद्ध धर्मको नाममा मानिसहरूको मनमा छाई राखेको अन्ध विश्वास विस्तारै हटाउन सफल भईन् । पञ्चशील पालन गराएर मानिसहरूको जिवनमा धेरै सुधारहरू ल्याई दिईन् । निर्दोष पशु पंक्षीको बलि दिई पूजा गर्ने काम पनि केहि मात्रामा कम गर्न सक्षम भईन् । यस्तो प्राणी हिंसा गन्यो भने धर्मको नाममा पाप संकलन गर्नु हो भन्ने विचार मनमा जागरण गराई दिनु भयो । गृहिणीहरूमा हुने गृहयुद्ध पनि धेरै कम गराउनमा उनी अति सिपालु हुनुहुन्छ । यसरी धर्मको नाममा समाज सुधार गर्ने काम पनि धेरै गर्नु भयो ।

यति मात्र होइन प्रशंशनीय कुरा यो छ कि वहाँले पुरुषहरूले साहस गर्न नसक्ने काम विश्व धर्मालम्बीहरूको अगाडि नाक देखाउन सक्ने नेपाली पनि हामीलाई बनाई दिनु भयो । यस्तै गरि चैत्यहरू बनाउने, जीर्ण चैत्यहरूलाई जिर्णोद्धार गर्ने, विहारमा स्वास्थ्य परीक्षण, रक्तदान गर्ने कार्यक्रमको सबै समय समयमा विभिन्न स्कूलहरूलाई भाग लिन दिई बुद्ध धर्म संवन्धी हाजिरी जवाफ कार्यक्रम पनि गराउनु हुन्छ ।

विभिन्न देश विदेशमा जस्तो भारत, सिंगापुर, बैकक, मलेसिया, बर्मा, श्रीलंका, ताइवान र अमेरीका आदि देशहरूमा बौद्धतिर्थ यात्राको कार्यक्रम चलाएर उपासक उपासिकाहरूलाई बौद्ध तिर्थ, विदेशी विहार र त्यहाँका बुद्ध धर्म पालन गर्ने प्रथा पनि सबै अवलोकन गर्ने मौका पनि दिइ रहनु हुन्छ ।

बुद्ध धर्म भनेको के हो नबुझ्ने मानिसहरू यहाँ धेरै-धेरै छन् । यस्ता मानिसहरूलाई पनि उनी मानिसहरूलाई हेरी कस्ता किसिमको मानिस हो उस्तै प्रकारले उस्को मन जितेर लिन सक्ने कथा भनेर उस्को मन जित्न वहाँ अति सफल भएकी छिन् । वहाँ समय समयमा TV बाट पनि प्रवचन दिई सबै मानिसहरूलाई बुद्ध धर्म चिनाउनु हुन्छ । साँच्चै नै भन्नु भने यो वहाँको पूर्वजन्मबाट पाउनु भएको संस्कार हो । बुद्ध वचनबाट प्राप्त खुबी हो ।

आजको युग पहिले पहिलेको जस्तो आँखा चिम्लीकन

फलफूल र विस्कृत वितरण

जपदेशवरी बन्त तथा ऋण सहकारी संस्था लि. को आयोजनामा सहकारी विकासको उपलक्षमा स्थानीय शिर मेमोरियल अस्पतालमा भर्ना भएका विरामी, बौद्ध बुद्धाभिलाषा रहेका बुद्धबुद्धाहरू तथा मेरो केन्द्र ध्यातकुटीका बालिकाहरूलाई फलफूल, फुटी, विस्कृत वितरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको समाचार छ ।

अन्ध विश्वासमा लाग्ने युग होइन । एउटा सानो बालकले पनि यो के ? कहाँ ? कस्तो ? कहिले ? कसरी ? भन्ने सवाल गर्ने युग छ । यसकारण विना प्रमाणको कुरा गर्नु वेकार छ । यस्तो बेला वहाँले धर्मको फल के हुन्छ ? पापको फल के हुन्छ ? भन्ने कुरालाई उपमा दिई दिई सम्झाई बुझाई प्रमाण सहित प्रवचन दिनु हुन्छ । बुद्ध धर्म भनेको अन्धविश्वासमा आधारित छैन । यस कारण हाम्रो देश धर्मनिरपेक्ष देश भएको हुनाले को बौद्ध, को अबौद्ध भेदभाव यहाँ छैन । सबै धर्मालम्बीहरू विहारमा प्रवचन सुन्न आउँदछन् । प्रवचन सुन्न सबै उत्सुक छन् ।

यस्तो किसिमको सबैको मनमा बुद्ध धर्म प्रति विश्वास आस्था र श्रद्धा विकास गर्न सकेकोमा हामि सबै वहाँ प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछौं ।

अन्तमा वहाँको ७२ औं जन्म दिवसको उपलक्षमा वहाँको दिर्घायु र सुस्वास्थ्यको कामना गर्दै वहाँले देखाएको बाटोमा नविराईकन हामी जान सकौं ! साथै मोलिनी गुरुमा र धम्मविजया गुरुमाहरूले पनि कहिं केहिं पनि विघ्न बाधा बिना अगाडि लम्कीई बुद्ध धर्मको विकास अझ राम्रो गर्न सक्नु भनी श्री भगवान बुद्ध संग प्रार्थना गर्दै वहाँमा यो सानो उपहार चढाउँछु ।

साधु ! साधु !! साधु !!!

बुद्धयात लुम्बि

पूर्ण कर्मा उपासक

नमोबुद्ध नमोधर्म नमोसंघ खकि

भाव भक्ति मने तथा बुद्धयात लुम्बि

शीलया लखं भीसं मनयात वचुकि

न्हियान्हिय प्राणियात दयातय फयकि

अमूल्य जन्म हाकन काय थाकु सियकि

अलसि मचास्य भीसं धर्मयाय फयकि

सनु व मित्र धेगु भाव मने महयकि

सकल प्राणियात सम भाव दयकि

वया च्वना भीपिं थन वने मानी खकि

परोपकार याना भीके पुण्य यक्व दयकि

काम क्रोध मोह चीका भव दुःख लुकी

भव दुःख मुक्त ज्वीगु ज्ञान भीके देकि

नेपालया पुण्य भूमि लुम्बिनी खकि

छु घया च्वन भीत बाँलाक युडकि

भिक्षु भिक्षुणी उपासक उपासिका चायुकि

प्यचा घःचा मिले जूये मिले जुडि मयकी

ज्ञान्ति र मैत्री - ८

जनवादी गणतन्त्र चीन आज उच्चकोटी रूपमा माथि पुगी उन्नति हुन सकेको कारण नै चीनिया जनतासंग सहन शक्ति भएकोले हो । मुक्ति पछि चीनियाँहरूले दश पन्ध्रवर्ष सम्म सुख दुःख रहे । एक छाक मात्र खाएर पनि भूत्रो नराप्नो लुगा लगाएर घाम पानी नभनी दुःख सहेर आज मुक्ति प्राप्त गरी ५८ वर्ष भएपछि आत्मनिर्भर मात्र होइन विदेशलाई समेत सहयोग गर्न सक्षम भयो । भयानक रूपले भुईँचालो गई देशको धनजन क्षति भएपनि विदेशले दिने भनेको सहयोग पनि नलिई आफ्नो धन र जसताको श्रमले देशको पुनः निर्माण गर्न सक्षम हुन सक्नु नै चीनिया जनताको सहनशीलताको कारणले हो । तर चीनिया जनताको यो सहनशीलतालाई दुष्ट जेठी आमा र सौतेनी आमाको छाँयामा हुर्कन बाध्य परेको छोराछोरीले सहेको सहनशीलतासंग दाँज्नु गलत हुनेछ ।

सन् १९५६ र १९६०-६१ सालतिर चीनको हाईस्कूलमा अध्ययनरत रहेका विद्यार्थीहरू पन्ध्र टुक्रा टाली राखेको लुगा लगाई जीवन विताइरहेको दृश्यलाई यस पंक्तिका लेखक स्वयंले हेरेर आएको थिएँ । कपडा एक टुक्रा, कागज एक टुक्रा पनि फाल्ने गर्दैनथे उनीहरू । क्वाँती मात्र खाई, सब्खर एक टुक्रा मूखमा हाँदै डल्लो रोटी टोकेर भएपनि परिश्रम गर्दै किसान र मजदूरहरूले जीवन विताइरहेका थिए त्यहाँ । विद्यार्थीवर्ग र साधारण जनताले पनि आफ्नो तनमनले दुःख सहेर नै चीनलाई माथि पुऱ्याई छोडे । यी सबै सहनशीलताको फल हो अन्य कारणले होइन । आत्मसंयमले र अनुशासनशीलताको बलले चीन उन्नति र आत्मनिर्भर हुन सकेको हो ।

माफ गर्नुस् मैले त चीनको उदाहरण प्रस्तुत गर्न पुगेछु । यस राजनैतिक कुरालाई सम्झदै पाठकवर्गले चित्त दुखाउनु पर्ने छैन । हाम्रो देश नेपाललाई उँभो लगाउनको लागि पनि हामी सबैसंग यस्तै सहनशीलताको आवश्यकता रहेको छ । एक वर्गसंग मात्र होइन सबैसंग आवश्यक भइरहेको छ ।

भगवान बुद्धले सहनु कहाँसम्मको ठीक हो भन्ने विषयमा जुन कुरो भन्नु भएको छ, त्यसलाई फेरि एकपटक अगाडि सारौं— 'कथञ्च भिक्खवे भिक्खु खन्ता होति ? इध-भिक्खवे भिक्खु खमो होति सीतस्स, उन्हस्स, जिघच्छाय, पिपासाय, डंस मकस वाता तप सिरिसप सम्फस्सानं दुरुत्तानं दुरागतानं वचनं पथानं, उप्पन्नानं सारीरिकानं वेदनानं, दुक्खानं, तिप्पानं खरानं कटुकानं असातानं अमनापानं पाणहरानं अधिवासना जातिको होति, एवं खो भिक्खवे भिक्खु खन्ता होति ।'

लेखकः भिक्षु अश्वघोष, अनुवादकः बीर्यवती
यहाँ बुद्धले कस्तो व्यक्तिलाई सहनशीलता भएको व्यक्ति भनिन्छ भन्ने विषयमा व्याख्या गर्नु भएको छ । जसले जाडो, गर्मी, भोक, प्यास, भिँगा लामखुट्टेले दिने दुःख पीडा, घाम, र हावा, भरी (वर्षा), सर्प टोकाईको भय, नचाहिंदो कुरा सुन्नुपर्ने, शरीरमा हुने विभिन्न किसिमका दुःख वेदनाहरू आदि सहन सकेमा त्यो व्यक्ति सहनशीलता भएको व्यक्ति ठहरिनेछ ।

यहाँ भगवान बुद्धले सिकाउनु भएको शिक्षा बुझ्नको लागि भियतनामीहरूले आफ्नो राष्ट्र मुक्तिको लागि स्वतन्त्रता रक्षा गर्नको लागि २२ वर्ष सम्म दुःख सहेको घटना सबैले थाहा नपाएको होइन । भोकै बसेर चीसो, जाडो नभनीकन, जंगलमा सर्प, लामखुट्टे आदि कीराहरूले दुःख दिन्छ नभनी, नाना प्रकारका शारीरिक कष्टलाई पनि सहेर निराशा नबनी देशको स्वतन्त्रतालाई बचाएरै छोडे ।

आनन्द कुटीमा एकजना अमेरिकन आए । बुद्धधर्म विषयमा छलफल भयो । उसले भन्यो— बुद्ध धर्मको प्रमुख गुण नै सहनुपर्ने होइन ?

हो भनेर जवाफ दिएँ ।

अनि त्यस अंग्रेजीले भन्यो— भियतनामीहरू पनि बौद्ध नै होइनन् र ? हो भन्ने वित्तिकै उसले फेरि भन्यो— तिनीहरूले त सहँदैनन् नि । अमेरिकनहरूलाई त देख्ने हुँदैन सहँदैन-

मैले जवाफ दिएँ । बुद्ध धर्ममा सहनु नै ठूलो गुण हो । तिमीहरूले हेर्दा उनीहरूले सहेको छैन जस्तो छ । अर्को तर्फबाट हेर्ने हो भने तिनीहरूले धेरै नै सहिरहेका छन् । अरुले अन्याय गर्दै आफ्नो देशलाई हमला गर्न आएको बेला पनि सहेर बस्नु भनी बुद्धले कहिले पनि भन्नु भएको छैन ।

बुद्धले भन्नुभएको छ— "सङ्गामे मे मतं सेय्यो यञ्चे जीबे पराजितो" पराजय भई बाँचिरहनु भन्दा संग्राम अर्थात् लडाइँमा गई लडेर मर्नु नै उत्तम र यस वचनले प्रष्ट गर्दछ, बुद्ध शिक्षा अनुसार अन्याय र विरोधलाई सहनु पनि पाप नै हो । बुद्धले भन्नु भएको छ, "सब्बं परं बसं दुक्खं" अर्थात् दुःख मध्ये ठूलो दुःख पराधीन भएर बस्नु हो । व्यक्तिगत जीवनमा सहनु त महान गुण हो । तर देश रक्षा गर्ने र स्वतन्त्रता बचाई राख्ने विषय सहने अर्कै कुरो । त्यस युरोपियन यात्री केही बेर भुलेर बसिरह्यो । उसले के बुझे मैले थाहा पाइन । आफ्नो राष्ट्र र जीवन उन्नति र विकास गर्नको लागि कोशिस गर्नु पर्छ, उत्साह गर्नुपर्छ भन्नु नै सहनुपर्छ भनेको हो । निष्क्रिय भइ चुपचाप सहेर बस्नु पर्छ भनेको होइन ।

परीक्षा गर्नेबेला सहनुपर्ने कुरो

बुद्धकालिन घटना हो। एकजना साहुनी रहेछ। जहिले पनि भगवान बुद्ध समक्ष गई धर्म उपदेश सुन्न जाँदो रहेछ उनी। (त्यस महिला संग) ठूलोपना (धमण्डीपन) पनि रहेनछ। टोलमा बस्ने सबै व्यक्तिले त्यस साहुनीलाई एकदम धर्मात्मा साहुनीको रूपमा चिनिरहेको रहेछ। त्यस साहुनीको घरमा एक दासी पनि रहेछ। त्यस तालिम प्राप्त दाशीले कुशल रूपमा आफ्नो कर्तव्य निभाइरहेकी थिइन्। उनी बाहिर (पँधेरोमा) पानी लिन जाँदा अरुहरूले उनीलाई यसरी भन्दो रहेछ - तिमी त भाग्यमानी रहिछौ। खूब धर्मात्मा साहुनीकहाँ काम गर्न पाइरहेकी छौ। तिमीलाई त केही दुःख हुँदैन।

एकदिन दासीको मनमा एक कुरो खेल्यो- "मेरी साहुनीलाई सबैले धर्मात्मा भन्दै प्रशंसा गर्छन्। उनी साँच्चिकै धर्मात्मा हुन् वा धर्मात्मा कहलाउनको लागि बहाना मात्र गरिरहेकी हुन् एकपटक परीक्षा गरेर हेर्नु पर्‍यो।"

(यस्तो योजना बनाएकी) दासीले त्यस दिन देखि आफ्नै कर्तव्य निभाउने कार्यमा शिथिलता ल्याउन थालिन्। विहान सबै उठेर काम गर्न छाडिन्। यो देखेर साहुनीले भनिन्- तिमी किन चाँडै नउठेकी? दासीले उत्तर दिइन् "काम त्यति छैन त्यसैले अलि अवेर सम्म सुतिरहेकी।" तिन दिन सम्म यसरी नै बित्यो। एकदिन आधा दिन सम्म पनि सुतिरहिन् ती दासी। साहुनी भोबिकएर कराउन थाली - तँ यति अबेला सम्म पनि सुतिरहिस् हैन लुच्चा? भन्दै डाडुले टाउकोमा नै हानिदिइ। फलस्वरूप टाउको फुट्यो त्यस दासीको। रगत बग्न थाल्यो। (यही मौका पारी) त्यस दासी घर बाहिर निस्केर (सडकमा आई) कराउन थाली - मेरी धर्मात्मा साहुनीको स्वभाव हेर्नु, मेरो टाउको नै फुट्ने गरी डाडुले पिटिन्।

यस घटना धेरै जसोलाई चित्त नबुझ्न पनि सक्छ। किनभने दासीले त जानीजानी नै काम नगरी साहुनीलाई दुःख दिई, आफ्नो कर्तव्य पूरा नगरी मिचाहा बनेकी हुनाले त्यस दासीले आफ्नै कर्मले पिटाई खान परेको हो।

तर यहाँ बुझ्नु पर्ने कुरो यो होइन। ती दासी त परीक्षा लिनको लागि जानाजानी लुच्चा बनेकी हुन्। साहुनीलाई अरुहरूले धर्मात्माको रूपमा चिनिरहेका थिए। धर्मात्मासंग कतिको सहनशीलता रहेछ भनी जाँचेर हेरेको भयो। साँच्चिकै त्यस साहुनीले दासीलाई डाडुले नपिटी उनको बानी सुधार्न र राम्ररी काम गर्नको लागि चेतावनी मात्र दिई सहन सकेको भए त्यस दासीको मन परिवर्तन हुन सक्थ्यो। डाडुले हिकाएर साहुनीले साहुनीको स्वभाव मात्र देखाएकाले नै यो धर्मात्मा स्वभाव भएन। त्यसैले दासीको हृदय परिवर्तन भएन।

सम्राट अशोकको सहनशीलता

अशोक राजकुमारको दाजुभाईहरू युप्रे थिए।

भाईहरूभन्दा पनि दाजुहरू नै धेरै थिए। विन्दुसारलाई अशोक राजकुमार त्यसि मन पर्दैनथ्यो। तर राज्यकार्यमा अशोक जति चलाक र बुद्धिमान राजकुमार अरु थिएन। मन्त्रीहरूको भने अशोकलाई नै राज्य चलाउन दिने इच्छा थियो। तर विन्दुसार महाराजाको भने आफ्ना जेठो छोरालाई राज्य सुम्पिदिने र उत्तराधिकारी बनाउने इच्छा थियो। मन्त्रीहरूले अशोकलाई राज्य चलाउन दिनको लागि योजना बनाइरहेका थिए। यस अघि अशोक राज्य चलाउन योग्य छ वा छैन परीक्षा लिने विचार गरिरहे।

एकदिन मञ्च बनाई त्यस मञ्च सजाएर सबै राजकुमारहरूलाई भोज खुवाउने आयोजना गरियो। सबैलाई सुनको थालमा खाना राखी खुवाइयो तर अशोक राजकुमारलाई भने त्यही समूहमा माटोको थालमा राखी खाना खुवाइयो। (यो दृश्य देखेर) अरु राजकुमारहरूले गिजाइरह्यो। अशोकलाई शुरुमा त रीस उठेको थियो। तर उसले तुरुन्त होश सम्हाल्यो। उसले सोच्यो- "यो भोज मेरो परीक्षा गर्नको लागि आयोजना गरिएको हो। रिसाउनु हुँदैन। रिसायो भने राज्य पाउँदैन। आज सहन सकेमा जाँचमा पास हुनेछ भन्ने विचार गरी केही थाहा नपाएको व्यक्ति जस्तै चुपचाप सहेर भोज खायो। यो परीक्षा पछि मन्त्रीहरूले अशोकलाई नै राज्यको उत्तराधिकारी बनाउने निर्णय गरे।

यस्तो परिस्थितिमा साधारण बुद्धि भएका मानिसहरू रिसाउन सक्छन्। किन भने अशोकको लागि यो एक ठूलो अपमान हो। तर यहाँ अवस्था अर्कै पर्‍यो। यहाँ तीतो औषधी खाई रोग निको पार्नुपर्ने अवस्था आइपर्‍यो। त्यसैले ठाउँ हेरी सहन सकेमा मात्र महापुरुष गतिलाई प्राप्त गर्न सकिनेछ। जीवन सफल हुनेछ।

कमशा:

धर्मकीर्ति पत्रिकाको विशेष संदस्ताईरू
 क्र.सं. १८१
 नेपाल आदर्श माध्यमिक विद्यालय
 गणेशहाल, काठमाडौं
 रु. १०००/-
 विशेष संदस्तै प्रायोजक श्री सानु रत्न थापले (ज्या.सं.सं.सं.सं.)
 क्र.सं. १८२
 श्रीमती उत्तम नानी तुलाधर
 बृत्तल
 १००१/-
 क्र.सं. १८३
 सिद्धार्थ बनभानी इन्स्टिच्युट
 बालापुर, काठमाडौं
 १००१/-

शान्ति आउने दिन रमाउँदै हाँसौं ल

■ थुम्पेली कान्छा मगर
मा. क. ७ धनकुटा

प्यारी मायालु जीवन संगी
शान्ति तिमी निष्पूरी हुन भएन
तिमी विना बुद्धको जन्म भूमिको
अस्तित्व पनि रहेन
प्यारीमायालु शान्ति निष्पूरी हुन भएन
चाँडै आउँदै प्यारीमायालु शान्ति
क्षितिज पारीरहन भएन
प्यारीमायालु जीवन संगी शान्तिलाई
कसरी पाउँन सकिन्छ आजको दिनमा
कोलाहल बन्दुक वारुदको टिप्पणी गर्छु
घामको छायामा
कति भौतारी खोजी रहनु
बुद्धले ल्याएको प्यारी मायालु जीवन संगी
शान्तिको मायामा ।

प्यारीमायालु जीवन संगी
शान्ति हिलो नगरी वेलैमा फर्की आउँन पुकारछु
तिमी विना यहाँ न त बुद्ध नै जन्मेर आउँछन्
शान्तिको यादमा आँशु भकानो फुटि भर्छन्
यहि शान्ति जन्म भएको माटोमा
प्रतिक्षा गरि रहन्छु प्यारीमायालु जीवन संगी
शान्ति आउने बाटोमा
शान्तिको जन्म भएको यहि नेपाल धर्तिमा हिजो
सबैको प्यारीमायालु जीवन संगी शान्ति अहिले
काहा कण्ठ विजोक हुदै छौ होलान्
शान्तिको यादमा को पो नरुलान् र
त्यसैले हिलो नगरी चाँडै आउँदै शान्ति
तिमीलाई स्वागत गर्न सप्तरंगी फूलको माला
उनेर सजाई वसौला प्यारी मायालु जीवनसंगी
शान्ति आउने दिन रमाउँदै हाँसौला ल ।

गुस्वःगु शाखाधिता अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध महिला सम्मेलन स्वचाल

जुन १९, २००६ तिस्र मलेसियाय शहर जूग गुस्वःगु शाखाधिता सम्मेलन जून २१ तारिखे स्वचाल । उगु सम्मेलनय कस्मि गुस्मा, आणवती गुस्मा व डा. सुमेनकमल तुलाधरपिस इति कथादीमु खः । स्वियागु देश स्वतिकाःगु उगु सम्मेलनय आणवती गुस्मान "New opportunities and challenges for Buddhist women in Nepal" व डा. सुमेनकमल तुलाधर "Loosing ground in Multicultural Community: A Nepal Experience" विषये कार्यपत्र न्हयस्वयादीगु खः ।

बुद्ध भगवानले ल्याएको शान्ति हेर्न मन छ

■ भिक्षु गौतम
श्रीघः विहार नघलः

देश भरिको एउटै मात्र शान्ति तिमीलाई
चिठी लेखेर पठाउ भन्छु छैन ठेगाना
स्वार्थी संसारमा कसले सुनिदिन्छ वेदना तिमीलाई
यसपाली खुशीको बर्षात लि सम्झी आउ हामीलाई
सम्झेर आउ है जन्म भूमि आमालाई
यसपाली शान्ति आउँदछ भनि दिउँला तिम्रो मामालाई पनि
शान्ति चाँडै आउँछ भनि खुशी लागेको छ मलाई पनि ।
बुद्ध भगवानले ल्याएको शान्ति हेर्न मन छ भन्छु
तिमी प्यारी नेपाल आमालाई पनि ।
नेपाल आमाले भन्दै छिन्
हे शान्ति तिमी पराई भएदेखी उँजाड छुन गाउँ घर
धेरै बर्ष पछि शान्ति लाई हेर्न लाग्दैछ रहर
बुद्धले ल्याएको शान्ति विना यहाँ विहाल देखिन्छ
भनि देउँन एकफेर शान्ति लाई खोजेर कसरी भेटिन्छ
न त रगतको भेलले पियास नै भेटिन्छ
बुद्धले ल्याएको शान्ति काहाँ बसेकी होली रूँदै
शान्ति तिम्रो नै प्रतिक्षामा बसेको छु मपनि विवश हुँदै ।
अवश्य पनि यसपाली खुशीको फुरौला बोकेर
आउँछे शान्ति कसलाई मन पर्छर कोलाहल
युद्ध द्वन्द्व र विडम्बना को क्रान्ती
नेपाल आमालाई खाँचो छ शान्ति ।
अखबारमा सुनेको शान्ति देशमा आउन लाई साईत जुराउँदै
छुन रे
यहाँ जनताहरू बुद्धले ल्याएको शान्ति हेर्छौ भन्छरे
नेपाल आमाको कति सन्तती मरे ।
धेरै बर्षपछि शान्ति आउने भयो भनेर
नेपाल आमा पनि खुशीले भित्र भित्र गुनगुनाउँछ
देश भरिको एउटै मात्र शान्ति तिमीलाई सम्झेर ।

हादिक समवेदना

ध्यानकुटी संरक्षण समितिका उपाध्यक्ष
विक्रान्त मानन्धरको असाधारण तिथन भएकोमा
शोक सन्तप्त परिवार जनमा धैर्य धारणा गर्न शक्ति
प्रदान गरुन भनी कामना गर्दै शोकानुसृत परिवारमा
ध्यानकुटी परिवार हादिक समवेदना प्रकट गर्दछ ।

ममतामयी मायागु नुगः

■ कृष्ण कुमार प्रजापति

मायागु गुण अपरम्पार जू, मायागु नुगः नं भरायदंगु विशालगु महासागर स्वयानं तधः तःब्धा । मायागु ममतांजाःगु नुगःले सारा विश्वरूप नं न्ह्यं । मायागु ममतामयी नुगः थुलि तःब्धा तःजाः बयान याना साध्य मजू । सकल प्राणीपिनिगु जन्मया स्रोत व आधारभूमि धैगु हे 'माँ-बौ' खः ।

उकिं शान्तिया महानायक महाकारुणीक, भगवान् बुद्ध धया विज्याई - "ब्रह्माति माता पितरो" - माँ बौ धैपिं हे ब्रह्म (देवता) खः । वयकःपिंके अनन्त व असिम गुण धर्म दया च्वनी । गथे ब्रह्माजीया प्यपाः ख्वा दैच्वनी, अथे हे माँ बौ पिनि थः सन्तानप्रति मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षाभावरुपी गुणं बिलिबिलि जायाच्वनी । थ्व प्यंगु गुण धर्मयात हे "चर्तुब्रह्मविहार धैगु जुया च्वन । आः धन मर्म स्पर्शी ढंगयागु ममतामयी मायागु नुगः गय्च्वं ? गथे च्वं ? धैगु बारेया छत्वाःचा घटनायुक्त बाखँ न्ह्यथनेगु कुतः याये त्यना ।

छगू थासे माँ व कायजकया चिधंगु परिवार दयाच्वन । अबजु न्हापा हे मन्त, दतफतं याकःकाय, काय्यानं लिधंसा धैगु थःम्ह योम्ह माँ छम्ह जक । थःम्ह घाले ध्वइथे च्वक अतिकं योम्ह याकःकाययात अनेक दुःख कष्ट सिया ब्वलंका ल्याय्म्हया बैशय् थ्यंगु जुल । थःम्ह योम्ह याकःकाययात कला हया भौमयजुया ख्वाः स्वया सुखमयी जीवन हनेगु र्वसाः । व हे काल्पनिक संसारे दुबिना माँम्हेसिनं थःम्हकाययात जीवन पासा हया बिल, भौमयजुया ख्वाः स्वयेखन । अथे हे काय-भौमयजु नापं जीवन हं हं यक्व दिं व दँ पुलेधुनेवं ज्याखँया मामिलाय् भौमयजुनापं कचकच जुल, मनं चिरीबाल, छगू कलहया त्वहः चिना थःखँ वंम्ह लिहाँ मवल । काय्या योम्ह कला, भौमयजु लिहाँ मवः बले काय्म्ह भोक्क्य जुया च्वनिगु न्हकु चमकं, छ्यँख्वा ज्याना न्वनिमवासं याकचा च्वना भुक्केजुया च्वनिगु । अथेजुया च्वंगुलि माँया नुगः मच्चं । मामं न्वाना हेका ससःल्य कलाम्ह सःतकेछ्वत सःतवम्ह भातम्हेसित वयगु खँ हे मल्हाः । "यदि जित ब्वना यंकेगु जूसा छिमि माँयागु नुगः ज्वना वःसातिनि वयगु ज्वी, नत्र छःनापं सदाया निमित्तं बाया च्वनेगु ज्वी", धका कलाम्हेसिनं लिसः बिसैलि अज्याम्ह दुष्टम्ह कलाः नापं ह्वना च्वनेगु खईमखु धका मने अनेक खँया धौबजी वायेका ससःपाखँ लिहाँबल ।

काय् याकचाजक वःगु खना ममताया खानी दुम्ह मांनं काय्काये न्यन, "पुता ! छाया छिमि कलाः ब्वना महयाला ? योम्ह काय् नं छुं हे लिसः मब्बू, न्वनिमवासेच्वन । थःम्ह योम्ह कलानं मनूमात्रं धायेमत्यःगु, धायेमल्वःमफागु कुशब्द ल्हवया हगुलिं व धाय् थ्व धाय् मसिया भुले जुया च्वंगुलिं माँया नुगः मच्चं । दतफतं वहे योम्ह याकः काय् छम्हः । काय्या मन चमकं, ख्वाख्बू, नःगुनं मखु, ज्यासंगु नं मखु । योम्ह कलानापं

बाया च्वनेमागु, छथी, मेगु कला नं क्यना हःगु घुकी व घुकी नं चानचुनगु घुकी मखु, 'माँयागु नुगः स्ये स्वँ ज्वना, ल्हाति तया वसा, हःसाजक वयेगु ज्वी नत्रसा....." धका धसा हःगु खँय् जक चिन्तन याना दुविधाय् लाका धन्दा पिर कयाच्वन ।

ममतामयी माँया मन मच्चं, नुगः ककय् स्वथे जक स्वयाच्वन तःन्हु दयेधुकल काय् नं नःगुनंमखु, ख्वा चकंका ज्यासंगु नं मखु । छंगु नं मखु सदानं योम्ह कला नं त्यका हःगु अमानवीय कुशब्दयुक्तगु घुकी खँय् जक दुबिना च्वन । उकिं माँम्हेसिनं कुतुकुला न्यन, "पुता ! छु छाया आम्हे च्वना च्वनागु ? जिगु नुगःया कुचाजुया च्वम्ह यो प्रियपुत्र ! छम्ह कला छाया लिहाँ मवगु, छु खँय् लिहाँ मवगु ? छन्तं छु धयाहल, पुता ? छु छाया सदा नं चिनःम्ह खाथे भोक्केजुया च्वनागु ? न्वनं वागु मखु, नःगुनंमखु, ज्याखँय् नं तल्लिन जूगु मखु । न्हापा लिपाजुसा योमां ! धका न्वतुईम्ह नयधुनला, त्वनैधुमला धका न्ववाईम्ह । तःन्हु हे दय धुकल छुं आम्हे भोक्के जुयाच्वंगु धका थी थी कथं न्वाबले योम्ह काय् नं व धाय् थ्व धाय् मदया च्वन । कला नं क्यना हःगु घुकी कने छागु नं मखु, धाये ज्या छिंगु नं मखु गथे धाय्गु ? काय्या मने पश्चात्तापं थाय् कयाच्वन । उल्लिमछि कुतुकुला न्यननं योम्ह काय् नं लिसः मब्बूगुलिं-गपः धाता पुक-मिखाय् ख्वबि दंका तथा खाक्रा तुतुं हानं धाल, "पुता छम्ह कलानं छु धया हल ? छु सदानं आम्हे च्वनेत ।" थःम्ह ममतामयी माँ नं यक्वः कुतः यान्ना कुतुकुलाः न्यना च्वंगुलिं हिमीचाया बाध्यजुया धाय् हेमाल, छिमि दुष्टम्ह भौमयजुं मनू मात्रं धायेमत्योगु, मल्वःगु, मफाःगु कथंया लिसः बिया हल । छु धका लिसः बिलले पुता । छु बक्व।

व दुष्टम्ह कलाः नं थन तक नं धाल किं "यदि जित ब्वना यंकेगु जूसा छुं माँयागु नुग व स्ये स्वँ ज्वना नयेमानिका, जि अथे अःपूक छन्थाय् वईमखु । अथे निर्दयीतापूर्वक, अमानवीय धंगं लिसः ब्यूगुलिं अज्याम्ह दुष्टम्ह कसा न्नापं गथे याना बायेगु, तापाकेगु, वं अनर्ध्यकया हटव्यनेज्युला धका आदी इत्यादी, खँय् उपाय लुईके मफ्रया भोक्केजुया च्वनागु, ज्याज्वी सनेगु मं मदु धका लिसः न्यंकुबले ममतामयी माँयागु नुगः लय् गज्यागु चोट लातज्वी ? अय्..... । व भौमयजु अन ध्यंकया हठ क्यंगुका मखुला ? धका भसुका मिखां ख्वबि हायेका छुं हे धाय् मफयका नुगः जक इलल ज्वीका मेगु छुं हे धाय् मफयका च्वन । मन मनं नुगःले धौबजी वायका जि दतफतं दुम्ह याकः काय् व काय्या तिरिमयजुया लिधंसाय् ल्यं दनिगु जीवन हने धैगु आशा अभिलाषाय् पुगाना बिल, तुषारापात जुसे । भविष्यया सुखीजीवन हनेगु, काय् भौपिनिगु सुखमय दाम्पत्यजीवन नापं थःम्हं प्रमुदीत जुया जीवन हनेगु नं चू चू इना बिल ।

ममतामयी माँयागु ममता व करुणा गय्च्वं धैगु खँ

वयकः माँयागु चित्त, मनं धया च्वं, पुता । छिमिगु जीवन सुधां लाईगु खःसा, छिमिगु जीवनय् पंगः ज्वीका म्वाय्मेल धका स्वतजाःगु छैया इयालं वःब्बाना थःगु प्राण लिला अन हे समाप्त जुल । म्हतुं हि ल्हव्या, छयौं तज्याना आस्से धाय् मलाका हे थःगु जीवन लिला फूगु जुल । जूगु ज्वी धुंकल, थःम्ह ममतामयी माँया प्राण लिहाँ वइमखुत । थः फुकिया दाजुकिजापिं नाप सल्लासाहुति ब्याका थःछै च्वना च्वंम्ह कला लित ब्वना हयेता थःम्ह योम्ह माँयागु नुगः व स्यै स्वै निपाः ल्हाती तथा कलाःया बचं पुरे याना लित ब्वना हयेत ब्वाँय् ब्वाँय् वना च्वाँबले वहे निपा ल्हातय् फया हया च्वंगु माँया नुगः व स्यै स्वै धया हल “योम्ह पुता । अये ब्वाँय् वनेमते लुफिं हाना, चुलुया दै पुता । बुलुहुँ जक वनेगु या ।” माँयागु नुगः धैगु गजोगु, अहो ! ब्यान याना साध्य मजू, अवर्णनीय, अकथनीय माँयागु नुगः या करुणा अपरिमित, अपरिमेय खः धैगु खँ ध्व मर्मस्पर्शी घटना क्यना च्वं । ध्व हे घटनाया सजीव मात्र ममतामयी माँ नापं ज्वःला जिम्ह माँ नं ।

जिम्ह ममतामयी माँ बिष्णु माया प्रजापति, मध्यपुर थिमि नगर-१०, कुम्हानानी त्वाः या प्रशिद्धगु कुलय् तःस्सकं हिंसि दुम्ह म्हायाय् मचाकथं नेपाल सम्बत १०४४, बि.सं. १९८१ असोज २६ शनिवा कन्हु जन्मजुया दिल । वयकःया इहिपा जिम्ह पितृ स्नेही अबुजु कसं कुमार प्रजापति नापं १७ दँया बैशय् जुलसा तितु जीवन हना वयकः माँ अबुजु पाखें जिमि स्वम्ह दाजु किजा व दकले वकालीम्ह याक म्हायाय् कथं जिम्ह केहँ बयजु छम्ह नं जन्म बिया दिल । थये जिपिं सन्तान त हुकें बढेयाना भौमयजुपिं ३ म्हः छयपिं १६ म्ह, छुईपिं १० म्हः यक्वः हाइमाई खँका सुखी जीवन हना वंगु ने.सं. ११२६ रोहेलागा- छु वि.सं. २०६२ माघ ७, शुक्रवाः कन्हु नसंचा इसय् ५.४५ ताःइलय् ८२ दँया बैशय् थःगु भौतिक शरीर त्रःता भाल ।

जिमिम्ह ममतामयी माँ नं जिपिं मध्ये सुं छम्ह नयगु इलय् न्हयोने मन्त धासा, बहनि भच्चा लिबाक दुहाँ मवल धासा जिम्ह माँ नं तुरुन्त त्वाःलय् भाया त्वाः बहाः या मनूतयेके न्यने धुंकी, जिम्ह फलाना काय् छिमिसं, छिकपिसं खँला ? धाल धैगु हे माँया थः सन्तानप्रति असिम असिम करुणाया प्रतीक खः असिम ममताया प्रतीक । अज्यागु गुणं बिलिबिलि जाःम्ह जिम्ह माँयागुण धर्मया बारे छत्वाःचा खँ न्हयथना मने शान्तिं ब्राय् कायेके स्वयागु जुल । थये माँयागु गुण धर्मया बारे नुगःखँ ब्याका च्वनाबले जिगु मन “ज्ञानमाला भजन म्ये” पाखें लावन । “ज्ञानमाला भजन म्ये” लय् “माँया गुण” धैगु म्येया धुवाः थये छुना न्ह्याका तल :

पार गथे ज्वीगु मां यागु गुण नं ? ॥

सेवा कायमफु जिं नं ध्व पापी मन नं ॥धु॥

अथे हे ध्व हे भजन म्ये अफ्र नं परिवर्तित, परिमार्जित याना उपासक सुजन मान तुलाधरया सद्गति कामना यासे

“धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी” धर्मकीर्ति विहारं बौद्ध स्तुती पुचः नामं पिथनेगु ज्यायाना दिल, ध्व गुणनीय ज्या खः । धात्थें जिम्ह योम्ह ममतामयी माँया गुणं धर्म लुमस्ये वइबले जिं गबित जुया “पार गथे ज्वीगु माँ यागु गुण नं, भक्ति याये मफु जिं ध्व पापी मन नं । सेवा याये मफु जिं ध्व पापी मन नं । तहल याये मफु जिं नं ध्व पापी मन नं । धाधां अन्तिम चरणया अन्तिम लाईन (इवः) लुमंका भगवान् शास्तायाके आग्रह याना थये नं चिल्लाय् चिल्लाय् दना हाला च्वना, हाला जुयाः

ध्व अनमोल चोला, हानं लिपा दईगु मखु ।

लाख चौरास्सी हितु हिला तरे ज्वीत ब्यूगु ॥

माया मोह जालय् क्यना, चेत काये मफु ।

आः गथे याये शास्ता ? ब्यरथन फुईन ॥

अन्तय् भगवान् बुद्धया अजर अमर वाक्य “सब्बं अनिच्चं” अर्थात् फुककं अनित्य खः, हिलावनिगु खः धैगु वाः चायेका छन्हु थःनं वनेमानी, नित्य धैगु छुं नं मद्दु । ‘सब्बे संखारा अनिच्चा’ ति धैगु अजर अमर वाणीयात मनन यासे माँयागु गुणया स्मरण यानागु जुल । ■

चित्त शुद्ध जूसा बुद्धया पूजा गथे सजुई ?

■ अमृतसान मास्य भिम्बु (इतुवहा) यै

परम्पराया धर्म जुइमखु जाला
अन्नयात हेला यानाः गथे धर्म धाय् ?
हिचःति हायकाः सःगु अन्न
हेला जुइ वयात ।

निगु लखें छुवाका सो लय्ताईमखु
धनुपिन्नु यानाः स्वगालि काःकः धाई
मत्तः स्वां नस्वां गुं धुं
सकसितं निरोधी याई
पञ्चशील जानि जूसा
धर्म गथे मलाई ?

शरीरयात दुःखभिया
जुईमखु स्व धर्म
आत्मा स्थानाः धर्म यानाः
सोक पत्त्यार गथे जुई ?

धनुपिन्नु यासा
शरीर पिन्नुया
नुगः गथे थाते मलाई ?
धर्म खसं गथे मधामे ?

गुरु पूजा खुनु स्वागत न्वचु

■ स्वामलाल चित्रकार

भगवान बुद्धयात वन्दना, श्रद्धेय भन्तेयात, श्रद्धेय सकलपिं लगायत सकल गुरुमापिन्त वन्दना साथै विहारे भेला जुया दीपिं सकसितं दुनुगलं निसे ज्वज्वलपा, नमस्कार ।

गोष्ठीया सकल जःपिं सयमा, भिंजुइमा व धर्म प्रचार याय फयमा धका तातुना २०२८ सालय्यु निस्वंगु ध्व धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीया जःपिं मुना थःत स्यने कने याना बिज्यापिं वसपोल भन्ते गुरुमापिन्त दर्यदसं गुरुपूजा याना वया च्वंगु दु । थुगुसी थौ नं गुरुपूजायाये धका मुना च्वना । गुरुपूजा याय धका थन भाया दीपी छिकिपिं फुकसित स्वागत व भिन्तुना ।

वसपोल भन्ते गुरुमापिं भीगु ज्ञां मिखा खः । भीपिं लायागु मिखां संसार खना च्वसां भीपिं अज्ञानी कां खः । वसपोलपिसं भगवान बुद्धयागु अति गहनतम थुइकां थुइके मफुगु उपदेश यात नं मस्त ल्याय्म्हबुढाबुढी पिन्त ल्वयक सरल ढंगं व्यवहारे छुचले फइकथं व मागुकथं कना बिज्याइ । थाय्यात लोगु ज्ञान बृद्धि यायेगु पाखे जोड बिया बिज्याइ । परियत्ति शिक्षा यागु थगु थासे महत्व दुसां प्रज्ञा दुःख कम, ज्वीगु व सफलता या आधारशीला खः धका थुइका बिज्याइ ।

वसपोल भन्ते गुरुमापिं ज्ञानया सागर खः । भीसं गपायग्वगु थल ज्वना वन उलीजक काय फइ । ततः ग्वगु थल ज्वं पिंसं यक्व फाइदा कया च्वंगुनं खने दु ।

वसपोल पिं प्यपाः ख्वापा दु पिं ब्रह्मा नं खः । ध्व खालि उपमा जक मखु । जिं धम्हंनं प्रत्यक्ष अनुभव यानागु खं खः । वसपोल पिंके यक्व यक्व मैत्री भाव दु । न्ह्योने च्वने मात्रं झ्यातुगु नुगः सिचुसे याउंसे च्वं । नकेगु त्वंकेगु व म्हं फु मफु यागु ह्याल याना करुणा भाव तथा बिज्याइ । थः शिष्यत थाहाँ वोगु खना खुशी जुया बिज्यागु खना च्वना । साथै सुधरे मजुपिं शिष्यत नाप नं तँ चाया मबिज्या । थुकथं न्हयावले चतुर्ब्रह्म विहार याना बिज्यापिं न्ह्योने नतमस्तक जुया ।

भी थः त मंगल याय निमित्तनं पूजा याय योग्य पिन्त पूजा यायमा । मंगलसूत्रे धयातःगु ३८ गु मंगल मध्ये "पूजा च पूजानेययानं एतं मंगल मुत्तमं" छगु मंगल ख । वसपोल भन्ते गुरुमापिं पूजा याय योग्यपिं गुरुखः । वसपोलपिं आध्यात्मिक गुरुजक मखु आय आर्जन व गृहस्थी जीवन हनेत लिधंसा कथं लेखनकला, नवाय्गुकला, अचार दयकीगु, हस्तकला, सिलाइबुनाइ इत्यादि अनेक शिल्प विद्या सकयेत सिकेतनं ग्वाहली याना बिज्याइ ।

वसपोलपिं पूजायाय योग्य पिं खला मखुला धका प्रमाण माला च्वनेम्वा । वसपोलपिन्त श्रद्धापूर्वक मननिसे पूजा याय ।

पूजा निगुपकार या दु - आमिष पूजा व पटिपत्ति पूजा । वसपोलपिनि भीगु आचरणय सुधार जूग स्वयगु इच्छा दु । तर वसपोल पिनिगु उमेर व आवश्यकता स्वया आमिष पूजा यायगु शिष्य पिनिगु कर्तव्य खः । वसपोलपिसं याना बिज्यागु गुण लुमंका भीपिं कृतज्ञ जुइमाः । थौ या दिने वसपोलपिन्त धर्मानुसार आचरणयाना पूजा याय । ध्वयागु पुण्य फलं मुख्त नाप संगत मलायमा वसपोलपिं नाप जक संगत याना च्वने फयमा धका आशिका यासें जिगु पूजा थनहे न्वचायके ।

जि छुं मस्यु

■ चिरञ्जीवी शारदा कुजुना
तानसेन भिंजुइने ठील

वल वल वल

छु वल गान वल

च्वय् वल ला स्वय वलला

जिं छु मस्यु

अयनं फुकस्या वल^१ धया

छुवल जिं छु मस्यु

भीतीचा लिपा

हान वन^१ धाल

छु वन, चोय वनला कोय वन

जिं छु मस्यु

अयनं फुकस्या वन^१ धाल

जिनं वन^१ धया

छु वन^१ जिं छु मस्यु

स्वयं वल^१ च्वय् च्वय् वन^१ हान कोय वन^१

छु वल छु वन हान छु वल

जिं छु मस्यु

अयनं फुकस्या

आ वल^१ धयाच्वन

जिनं वल धया च्वना

वन वल^१ धयाचोन

ध्व वल^१ धयाचोन

अयजुगुलिं जिनं वल^१ धयाचोन

लिपा छुजई छुजई

छु वल वनी

जिं छु मस्यु, जिं छु मस्यु, जिं छु मस्यु

धर्मकीर्ति विहार

गतिविधि

भिक्षुणी धम्मवतीको ७२ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा साप्ताहिक
अभिधर्म पाठ लगायत अन्य कार्यक्रमहरू सम्पन्न

महायानी लामा गुरुहरूबाट पाठ गरिरहनुभएको दृश्य

वज्रयानी वज्राचार्य गुरुहरूबाट पाठ गर्नुभई धर्मदेशना गरिरहनुभएको दृश्य

२०६३ असार २२-२८ गते । स्थान- धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः नः घः
भिक्षुणी धम्मवतीको ७२ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा
२०६३ असार २२ देखि असार २८ सम्म संचालित विभिन्न
कार्यक्रमहरूको संक्षिप्त विवरण यसरी रहेको छ-

१. साप्ताहिक अभिधर्म पाठ-

असार २२ देखि २८ सम्म विहान ७ बजे देखि ९ बजे
सम्म संचालित भिक्षु महासंघबाट अभिधर्म पाठ एवं धर्मदेशनाको
विवरण पहिलाको अंकमा प्रकाशित भइसकेको छ ।

२. महायानी गुरुहरूबाट पाठ-

मिति २०६३ असार २७ गते दिउँसो १ बजे महायानी
लामा गुरुहरूको तर्फबाट धम्मवती गुरुमांको सुस्वास्थ्य कामना
गरी सूत्र पाठ एवं धर्म देशना सम्पन्न भएको थियो ।

३. दीप प्रज्वलन कार्यक्रम-

२०६३ असार २७ गते धम्मवती गुरुमांको ७२ औं
जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति विहार संरक्षण कोषले
उहाँको सुस्वास्थ्य आयु आरोग्य एवं सफल जीवनको कामना
गर्दै वेलुका दीप प्रज्वलन कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको थियो ।

चमेली गुरुमांको सभापतित्वमा र नेपाल कम्युनिष्ट
पार्टी एमालेका महासचिव एवं पूर्व उपप्रधानमन्त्री श्री माधव
कुमार नेपालको प्रमुख आतिथ्यमा संचालित उक्त कार्यक्रममा
संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्री प्रदिप ज्ञवाली,
शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री डा. मंगल सिद्धि मानन्धर, पूर्व
मन्त्रीहरू श्री प्रकाशमान सिंह, श्री दीप कुमार उपाध्याय र
श्री कृष्ण गोपाल श्रेष्ठको पनि उपस्थिती रहेको थियो । उक्त
कार्यक्रममा थाइल्याण्ड र म्यान्मारका राजदूतहरूको पनि
उपस्थिति रहेको थियो ।

श्रद्धेय भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले पञ्चशील प्रार्थना
गराउनु भएपछि धर्मकीर्ति बौद्ध चेतना ज्ञानमाला संघले
शुभकामना र स्वागत भजन गरिएको उक्त कार्यक्रम प्रफुल्ल
कमल ताम्राकारले संचालन गर्नुभएको थियो ।

त्यसपछि श्रीमती कीर्ति तुलाधरले उपस्थित महानुभावहरूलाई
स्वागत मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो भने श्रीमती रीना तुलाधरले
धम्मवती गुरुमांको जीवनी एवं योगदानहरू बारे प्रकाश पार्नुभएको
थियो । यस क्रममा उहाँले भन्नुभयो- धम्मवती गुरुमांले जति पनि
योगदान गर्नुभयो त्यो नाम र दामको लागि नभई अरुको भलोको
लागि नै गर्नुभएको छ ।

प्रमुख अतिथीज्यूले बुद्धमूर्ति अगाडि दियो बाली
समुद्घाटन गर्नु भएको उक्त कार्यक्रममा प्रमुख अतिथी लगायत
अन्य माननीय मन्त्री एवं पूर्व मन्त्रीहरूले पनि धम्मवती
गुरुमांलाई शुभकामना व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा धर्म प्रचार कार्यमा सहयोग
पुऱ्याउनुभएको कारणले धर्मकीर्ति विहारको तर्फबाट इमेज
च्यानल लगायत सन्ध्याटाइम्स दैनिक पत्रिकालाई पनि सम्मान
गरिएको थियो । यसको साथै धम्मवती गुरुमांबाट अतिथी
महानुभावहरूलाई बुद्ध मूर्तिहरू उपहार स्वरूप प्रदान
गर्नुभएको थियो ।

उपहार प्रदान कार्यक्रमको लगत्तै उहाँले आफ्नो
मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुने सिलसिलामा अतिथीज्यूहरू सामू चार
वटा इच्छाहरू व्यक्त गर्नुभएको थियो । ती यसरी छन्-

- (क) देशमा दिगो शान्ति
- (ख) धर्म निरपेक्षता
- (ग) लैंगिक समानता (छोराछारीमा भेदभाव हटाउने)
- (घ) बुद्ध जन्मभूमी लुम्बिनीको विकास

धम्मवती गुरुमांको ७२ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीका सचिव श्रीमती रमा शोभा कंसाकारले धम्मवती गुरुमांलाई उपहार प्रदान गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रमका संयोजक जुजुभाई शाक्यले कार्यक्रम सफल पार्नका लागि सहयोग गर्नुहुने सहयोगीहरूलाई र कार्यक्रममा उपस्थित हुनुभएका सबै महानुभावहरूलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो । अन्त्यमा सभाका सभापति चमेली गुरुमाले आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुँदै सभा विसर्जन गर्नुभएको थियो । त्यसपछि उपस्थित सबै महानुभावहरूबाट २५५० वटा दीप प्रज्वलन गर्नुभएको थियो । दीप प्रज्वलन कार्यक्रममा आनन्द मान सिंह तुलाधरले दीप प्रज्वलनको लागि आवश्यक अक्षर कोर्नुभई सहयोग गर्नुभएको थियो ।

४. वज्रयानी गुरु एवं गुरुमांहरूको तर्फबाट पाठ

२०६३ असार २८ गते दिउँसो १ बजे वज्रयानी गुरुहरू एवं गुरुमांहरूको तर्फबाट धम्मवती गुरुमांको सुस्वास्थ्य कामना गरी सूत्र पाठ गरिएको थियो भने वद्री गुरुजुबाट धर्म देशना गरिएको थियो । उक्त साप्ताहिक कार्यक्रममा धर्मकीर्ति विहारका उपासकोपासिकाहरू, गुरुमांहरू लगायत धर्मकीर्ति बौद्ध चेतना ज्ञानमालाको तर्फबाट जलपान भोजन आदिको व्यवस्था मिलाइएको थियो । सप्ताहव्यापी रूपमा नै धम्मवती गुरुमांबाट भन्ते गुरुमांहरू लगायत लामा गुरुहरू र वज्रयानी गुरु एवं गुरुमांहरूलाई दान प्रदान गरिएको थियो भने धर्मकीर्ति विहारका गुरुमांहरू र उपासकोपासिकाहरूको तर्फबाट पनि यथाश्रद्धा दानप्रदान गरिएको थियो ।

गुरुपूजा

२०६३ असार २७, स्थान- धर्मकीर्ति विहार ।

यसदिन गुरुपूर्णिमाको उपलक्ष्यमा धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीले गुरुपूजा कार्यक्रमको आयोजना गरेको थियो । अमीर कुमारी शाक्यको संयोजकत्वमा अमृत ताम्राकारले संचालन गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा श्यामलाल चित्रकारले स्वागत मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा मीना तुलाधरले नेपालको उपयोगी चाड अपनाउने र काम नलाग्ने चाड त्याग्ने गर्नुपर्दछ भन्नुहुँदै गुरुपूजाको महत्त्व विषयमा व्याख्या गर्नुभएको थियो ।

त्यसपछि भिक्षु अश्वघोष महास्थविर, रत्नमञ्जरी गुरुमां, धम्मवती गुरुमां लगायत धर्मकीर्ति विहारका अन्य गुरुमांहरूलाई पनि धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको तर्फबाट धर्मपूजा गरेको थियो ।

धर्मपूजा पछि भिक्षु अश्वघोष महास्थविरले ओवाद दिनुहुँदै धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीले आफ्नो कर्तव्यलाई निरन्तर रूपमा पालन गर्दै जान सक्नु भनी कामना गर्नुभएको थियो । यसरी नै धम्मवती गुरुमाले ओवाद दिनुहुँदै धर्मकीर्ति

बौद्ध अध्ययन गोष्ठीले धर्मप्रचार कार्यलाई अझ प्रभावकारी बनाउन गाउँ गाउँहरूमा पनि यसको कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने सुभाव दिनु भएको थियो ।

कार्यक्रमको अन्त्यमा संयोजिका अमीरकुमारी शाक्यले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुहुँदै कार्यक्रम समापन गर्नुभएको थियो ।

विषय : धर्म निरपेक्षता

२०६३ श्रावण ६ गते गते, शनिवार । ध्यानकुटी विहार, बनेपा

यसदिन धर्मकीर्ति अध्ययन गोष्ठीले यस बनेपा स्थित ध्यानकुटी विहारमा दुई चरणको कार्यक्रम सम्पन्न गर्‍यो । पहिलो चरण विहारको जलपान पछि धर्म निरपेक्षता बारे अन्तर क्रिया कार्यक्रम संचालन भएको थियो । यस अन्तरक्रिया अन्तरगत धर्म निरपेक्षताको अर्थ, यसको समसांम्यिक महत्त्व बारे र वर्तमान प्रतिक्रियाहरू कसरी समाधान गर्दै जाने भन्ने विषयलाई लिएर छलफल भएको थियो । वक्ताहरूमा श्रद्धेय राहुल भन्ते, मदन रत्न मानन्धर, विजय लक्ष्मी शाक्य र श्यामलाल चित्रकार हुनुहुन्थ्यो ।

दोश्रो चरण अर्थात भोजन पश्चात 'प्रब्रज्या दिवस' वार्षिक कार्यक्रम संचालन गरिएको थियो । यस कार्यक्रममा अल्पकालिन पूर्व प्रब्रजित श्रामणेर तथा ऋषिणीहरूले अल्पकालिन प्रब्रज्याको महत्त्व, गृहस्थ जीवनसंगको भिन्नताको अनुभव, आजको समयमा यसको औचित्यता, गृहस्थ जीवनबाट अल्पकालीन नैष्कर्मण भइ बुद्ध धर्म अध्ययन गर्ने ठूलो अवसर मिलेको बारे चर्चा गर्नु भएका थिए । यसबाट जीवनको तनावलाई हेर्ने र बुझ्ने आफ्नो दृष्टिकोणमा परिवर्तन भएको कुरा पनि बताउनु भएको थियो । पूर्व अल्पकालिन प्रब्रजित श्रामणेर वक्ताहरूमा अगम्य रत्न कंसाकार, श्यामलाल चित्रकार, जुजुमान महर्जन र चिनीकाजी महर्जन हुनुहुन्थ्यो भने ऋषिणीहरूमा तारा डंगोल र उर्मिला ताम्राकार हुनुहुन्थ्यो । श्रद्धेय सुमेधावति गुरुमाले थाइलाण्डमा पनि अल्पकालिन प्रब्रज्याको बढि महत्त्व भएको कुरा बताउनु भयो ।

वि.सं. २०३५ सालमा अल्पकालिन प्रब्रज्यामा भाग लिनु भएका श्रद्धेय राहुल भन्तेले भिक्षुत्वको निरन्तरता विषयमा आफ्नो अनुभव बताउनु भयो । श्रद्धेय अश्वघोष भन्तेको अध्यक्षतामा संचालन भएको यस कार्यक्रममा उहाँको ओवाद पछि सभा विसर्जन गरिएको थियो ।

सफू पुचः नायोपिन्त पुरस्कार

२०६३ असार २७, धर्मकीर्ति विहार । धर्मकीर्ति प्रकाशनया रुपय् पिदंगु सफूया सदस्य जुयाच्च्विपिनि विक्कय् सफू इनेगु ज्याय् पुचः नायो जुयाच्च्विपि मध्ये नं फिम्ह सदस्यत व व स्वयानं अपो सदस्यपिं मुंके फुपिं पुचः नायोपिन्त धम्मवती गुरुमांया पाखें पुरस्कार लःल्हाय्गु ज्या सम्पन्न जूगु दु । दैय्दसं थुकथहे धम्मवती गुरुमांया पाखें पुरस्कार लःल्हानाः वसपोल गुरुमांनं पुचः नायोपिन्त हौसला विया विज्याय्गु ज्या थुगुसी गुरुमांया ७२ औं जन्मोत्सवमा उपलक्षे सम्पन्न जूगु खः ।

६ जना डाक्टरहरू लगायत ३ जना स्वास्थ्य सहयोगीहरू सम्मानित

२०६३ असार २८ गते,
स्थान- धर्मकीर्ति विहार
श्रीघः नः घः ।

धम्मवती गुरुमांको ७२ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा उहाँले स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई सम्मानस्वरूप उपहार प्रदान गर्नुहुँदै

धर्मकीर्ति विहार स्वास्थ्य कमिटीको तर्फबाट हरेक शनीवार बिहान र हरेक महिनाको पूर्णिमाको दिन विहान निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराइरहेको कुरा सर्वविदितै छ । यसरी निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा पुऱ्याउनुभई पुण्य सञ्चय गरिरहनु भएका ६ जना डाक्टरहरू लगायत ३ जना स्वास्थ्य सहयोगीहरूलाई धम्मवती गुरुमांको ७२ औं जन्मोत्सवको

उपलक्ष्यमा धम्मवती गुरुमांले उपहारहरू प्रदान गर्नुभई सम्मान गर्नुभएको थियो । उपहार प्राप्त गर्नुहुने महानुभावहरू यसरी हुनुहुन्थ्यो—
डाक्टरहरू—

१. डा. धीरमान शाक्य
२. डा. मोतिराज वज्राचार्य
३. डा. विजयलाल श्रेष्ठ
४. डा. सुरेन्द्र शाक्य
५. डा. योगेन्द्र शाक्य
६. डा. माणिकलाल वज्राचार्य

स्वास्थ्य सहयोगीहरू—

१. तारादेवी तुलाधर
२. सानुकेशरी तुलाधर
३. रोशन काजी तुलाधर

गौतमी विहारमा अरु ४ जना बालिका गुरुमांहरू

२०६३ असार २४ गते, शनीवार
स्थान- धर्मकीर्ति विहार, श्रीघः नः घल ।

धम्मवती गुरुमांको नेतृत्वमा धर्मकीर्ति विहारबाट लुम्बिनीमा निर्मित गौतमी विहारमा स्थानिय बालिकाहरूलाई नै

प्रव्रजित गुरुमां बनाई उनीहरूको सहयोगार्थ असहाय बालिका सेवा केन्द्र स्थापना गरिएको थियो ।

उक्त सेवा केन्द्रमा वि.सं. २०६२ सालमा स्थानिय वासिन्दा एक बालिकालाई प्रव्रजित गुरुमां बनाई छन्दावती

नामाकरण गरिएको थियो । यसरी नै यसपाली वि.सं. २०६३ असारमा धम्मवती गुरुमांको ७२ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा थप अन्य चारवटी बालिकाहरूलाई प्रव्रजित गुरुमां बनाई सत्यवती, सतिवती, स्मृतिवती र समाधिबती नामाकरण गरिएको छ ।

स्मरणिय छ, धम्मवती गुरुमांको अध्यक्षतामा स्थापित उक्त असहाय बालिका सेवा केन्द्रमा रहेका ती स्थानिय बालिकाहरूबाट नै गौतमी विहार लुम्बिनीको आवश्यक रेखदेख गरी सेवा पुऱ्याइरहेका छन् भने खमेशी गुरुमांले ती बालिकाहरूको संरक्षण गर्ने कार्यभार सम्हाल्नु भएको छ ।

लुम्बिनी गौतमी विहारमा स्थापित असहाय बालिका सेवा केन्द्रका लागि प्रव्रजित हुनु भएका ५ जना बालिका गुरुमांहरूका साथ धम्मवती गुरुमां प्रमुख अन्य गुरुमांहरू

थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रिय परिषदद्वारा धर्मनिरपेक्षता प्रति स्वागत व्यक्त

सम्मुन्नत तथा शान्तिपूर्ण राज्य श्रृजनाको निमित्त भौतिक विकास मात्र प्रयाप्त नभई आध्यात्मिक विकास पनि अनिवार्य भएको कुरा सर्वविदितै छ । सबैसग मैत्रीभाव राखेर कुशल कर्म गर्नु सबै धर्मको मनसाय भएको छ । धर्म निरपेक्षताको अर्थ धर्म नमान्ने नभई सबै धर्महरू प्रति समान दृष्टिकोण अपनाउनु हो । विश्वको परिस्थितीलाई चिन्तन मगन गर्दा कुनै एक धर्मलाई मात्र "सापेक्ष" भनिएका मुलुकमा अल्पमतका धर्मावलम्बीहरूलाई कठिनाई सहनुपरेको देखिन्छ ।

हाल पुनः स्थापित प्रतिनिधि सभाबाट नेपाललाई धर्म निरपेक्ष राष्ट्र घोषणा गरिएको ऐतिहासिक युगान्तकारी घोषणा प्रति थेरवाद बौद्ध दायक परिषद हार्दिक स्वागत एवं सम्मान जाहेर गरी यसको सफल कार्यान्वयनको निमित्त पनि आह्वान गर्दछौ ।

बखतबहादुर चित्रकार, अध्यक्ष
थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रिय परिषद

संघदान र परिष्कार दान

असार २०६३ ।

श्री प्रेमधर, तीर्थधर, पद्मधर, त्रिभुवन तुलाधर तथा धर्मलक्ष्मी, कर्मलक्ष्मी तुलाधर जनबहा सपरिवारद्वारा दिवंगत आमा केशशोभा तुलाधरको पुण्यस्मृतिमा बनेपा ध्यानकुटी विहारमा १२ जवान भिक्षु संघ लाई र मैत्री केन्द्र बालआश्रम ध्यानकुटीका १२ जवान बालिकाहरूलाई तथा बौद्ध वृद्धाश्रमका ६ जवान वृद्ध-वृद्धाहरूलाई भोजनदान पछि सबैलाई दैनिक उपयोगी वस्तुहरूका साथै दक्षिणा प्रदान गरेको छ । यसको साथै बाल आश्रमलाई आर्थिक सहयोग पनि दिनु भएको समाचार छ ।

भोजन र दक्षिणा दान

२०६३ असार १७ गते । सुश्री दिलकमल तुलाधरको जन्मदिनको उपलक्षमा सपरिवाबाट ध्यानकुटीमा भिक्षु संघलाई दक्षिणाका साथै भोजन र बाल आश्रमको बालिकाहरूलाई भोजन दान गर्नुभएको छ । यसको साथै बाल आश्रमलाई आर्थिक सहयोग पनि दिनु भएको समाचार छ ।

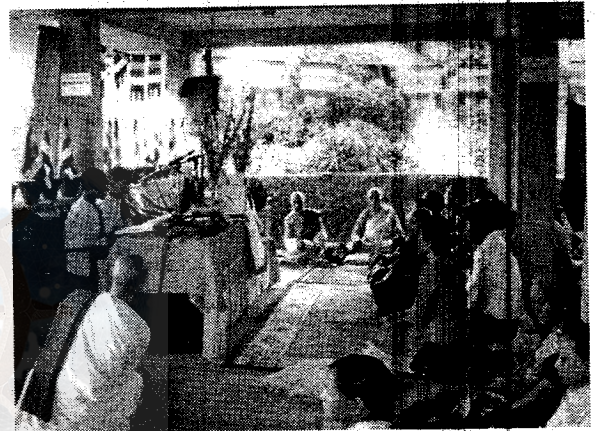
त्यस्तै २० असारका दिन श्री पंचवीरसिं तुलाधर परिवारबाट भिक्षुहरू प्रमुख बालिकाहरूलाई भोजन दान गर्नुभएको थियो ।

३ दिने पढान पाठ सम्पन्न

२०६३ असार ३२, श्रावण २

स्थान- निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहार, स्वयम्भू ।

धम्मवती गुरुमांको ७२ औं जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा र नेपालको दीगो शान्ति एवं मानिसहरू बिच एक भापसमा वैमनश्यता र स्वार्थीभावना हटी धर्मचेतना जगाउन सक्ने भन्ने कामना गरी निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहार स्वयम्भूमा तीन दिन सम्म २४ जना भिक्षुणी गुरुमांहरूको तर्फबाट बिहान ६ बजे देखि वेलुकी ६ बजेसम्म निरन्तर पढान पाठ गरी सम्पन्न गरिएको छ ।

निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहारमा पढान पाठ गर्नुहुँदै भिक्षुणी गुरुमांहरू

भिक्षुणी धम्मवतीको सक्रियता एवं निर्वाण मूर्ति किण्डोल विहारका प्रमुख भिक्षुणी धम्मविजया र मोलिनी गुरुमांका आयोजनामा सम्पन्न गरिएको यस पढान पाठ नेपालमा प्रथम पटक सम्पन्न भएको कुरा बुझिएको छ ।

उक्त ३ दिने कार्यक्रममा धम्मवती गुरुमांले प्रत्येकदिन वेलुकी पख पढानपाठ सम्बन्धी गहन विषयमा धर्मदेशना गर्नुभएको थियो । यसरी नै उक्त कार्यक्रममा धर्मकीर्ति बौद्ध ज्ञानमाला संघबाट ज्ञानमाला भजन पनि गरिएको थियो ।

धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस

२०६३ असार २७, सातदोवाटो । भोजपुर टक्सार शाक्य

समाज ललितपुरको आयोजनामा ज्ञानमाला भजन, बुद्ध पूजा, विपश्यना ध्यान एवं परित्राण पाठ गरी धर्मचक्र प्रवर्तन दिवस मनाइएको समाचार छ । उक्त अवसरमा खड्गरत्न शाक्य, हीरालाल शाक्य, कृष्ण मान शाक्य, आदिले धर्मचक्र प्रवर्तन दिवसको विषयमा आआफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो । यसको साथै आषाढ २८ गते स्व. भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविरको पुण्य स्मृतिमा श्रद्धाञ्जली कार्यक्रम पनि सम्पन्न गरिएको थियो ।

लुम्बिनी- एक स्मृति विमोचन

२०६३ आषाढ २९ गते, विहीवार

स्थान- रसियन सांस्कृतिक सभागृह, कमलपोखरी, काठमाडौं ।

यसदिन लुम्बिनी एक स्मृति पुस्तक एक कार्यक्रम आयोजना गरी विमोचन गरिएको छ । लोकदर्शन ब्रज्याचार्यको आयोजनामा संचालित उक्त कार्यक्रममा खेलकूद, शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्री मंगल सिद्धि मानन्धरको पनि उपस्थिती रहेको थियो । धेरैवादेको तर्फबाट भिक्षु कुमारकाश्यप महास्थविर, महायानको तर्फबाट टेण्डर लामा लगायत वज्रयानीहरूको तर्फबाट बद्रीरत्न ब्रज्याचार्य आदिबाट संयुक्त रूपले पुस्तक विमोचन गरिएको उक्त कार्यक्रम हर्षबहादुर गुरुङको सभापतित्वमा संचालन गरिएको थियो ।

कार्यक्रममा आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुने वक्ताहरू यसरी रहनुभएका थिए-

भिक्षु ज्ञानपूर्णिम महास्थविर, लोकदर्शन ब्रज्याचार्य, मीन बहादुर शाक्य, सुचित्रमान शाक्य र हर्षबहादुर गुरुङ आदि ।

भिक्षुणी अनोजाको ४७ औं जन्मोत्सव तथा BLIA नेपाल शाखाको वार्षिक समारोह सम्पन्न

०६३ असार ३१ शनीवार । सुलक्षण कीर्ति विहार, चोभार ।

यसदिन सुलक्षण कीर्ति विहार एवं बुद्ध ज्योति अन्तर्राष्ट्रिय संघ नेपाल शाखा परिवारको तर्फबाट एक कार्यक्रम आयोजना गरी भिक्षुणी डा. अनोजाको जन्मोत्सव एवं BLIA नेपाल शाखाको वार्षिक समारोह सम्पन्न गरिएको थियो ।

रमेश मुनिकारले संचालन गर्नुभएको उक्त कार्यक्रममा सर्वप्रथम BLIA श्लोक पढी शुरुवाट गरिएको थियो । उपप्रधानमन्त्री तथा परराष्ट्र मन्त्री के.पी. शर्मा जोलीको प्रमुख आतिथ्यमा संचालित उक्त कार्यक्रममा हरिमान रञ्जितले स्वागत भाषण गर्नुभएको थियो भने रतिराम कपालीले BLIA नेपाल शाखाको आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

प्रमुख अतिथीज्यूबाट शान्तिदीप प्रज्वलन पछि उक्त कार्यक्रममा आ-आफ्नो मन्तव्य व्यक्त गर्नुहुने महानुभावहरू यसरी रहनुभएको थियो । पूर्वमन्त्रीहरू कृष्ण गोपाल श्रेष्ठ र तीर्थराम डंगोल, धार्ड राजदूत, कर्मी राजदूत, धम्मवती गुरुमां, भिक्षु शोभित, उपप्रधान मन्त्री केपी शर्मा जोली, डा. अनोजा गुरुमां आदि ।

कार्यक्रममा BLIA का सदस्यहरूलाई प्रमाणपत्र वितरण गरिएको थियो भने प्रमुख अतिथीज्यूलाई धम्मवती गुरुमांको तर्फबाट र सुलक्षण कीर्ति विहार BLIA Nepal Chapter को तर्फबाट उपहार प्रदान गरिएको थियो । उक्त कार्यक्रममा आनी व्योलीङ डोन्माको तर्फबाट धर्मगीत गाउनुभई कार्यक्रमको शोभा बढाउनुभएको थियो ।

यल दिल्लीगा ७, संलूया कार्यक्रम

लायक स्थित विश्वमैत्री विहारे पञ्चशील प्रार्थना व बुद्ध पूजा लिपा जूगु बौद्ध सभाय् गुरुमां सुजातां चित्त यात म्हसीका संरक्षण याना तयेफतकि थःत कतः यात नं हित जुईगु देशनायाना विज्यात ।

शान्त रत्न शाक्य व धर्मराज निभानं न्वचु विया दिल । वंगु संलूया धर्म देशना लुमंका कनादिपिं नानी बेती व बोधिरत्न पिन्त सुजाता गुरुमानं सिरपा लःल्हाना विज्यागु सभाय् प्रेमबहादुर ब्रज्याचार्य लसकुस तथा मोहन शाक्य शुभाय् देछाना दीगु खः ।

बुद्धधर्म सम्बन्धी न्ह्यसःलिसः

कासा क्वचाल

आषाढ ३ गते, शनिवार । यल ।

२५५० औं बुद्ध पूर्णिमाया लसताय् नेपाल बौद्ध परिषद पाखें सञ्चालन जूगु यल जिल्ला ब्यापि बुद्ध व बुद्धधर्म विषय न्ह्यसः लिसः धें धें बल्ला कासा ध्वहे आषाढ ३ गते सिधगु जुल । वंगु ज्येष्ठ २९ गतेनिसें सुरु जूगु उगु धें धें बल्लाःकासाय् मुक्याना फिंच्यागु संघ संस्थां ब्वतिकाःगु खः ।

बिजं कासाय् ध्यंगु संघ संस्थाया ना धलः व इमिसं त्याकूगु ल्या थये खः -

१. आलोक वाचनालय - १७ अङ्क
२. दीपङ्कर परियत्ति शिक्षालय - १२ अङ्क
३. बेलुवनाराम विहार - १२ अङ्क
४. जय मनोहर महाविहार - ११ अङ्क

बिजं कासाय् प्रथम द्वितीय, तृतीय जुया बिज्याःपिन्त यल औद्योगिक क्षेत्रया शाक्य ह्याण्डि क्राफ्ट इण्डस्ट्रिया प्रोप्राइटर श्री सागर शाक्यपाखें आकर्षक बुद्ध मूर्ति उपहार प्रदान याःगु जुल । अयेहे मेमेपिं दातापिसं व नेपाल बौद्ध परिषदपाखें नं प्रमाण पत्र सहित विभिन्न उपहारत प्रदान याःगुजुल । थुकेया नापनापं २०१५ साले ध्व कासा नीस्वना आतक नं कासा ह्याकेत उतिकंहे योगदान विया वै च्वंम्ह हेराकाजी सुइकायात नेपाल बौद्ध परिषदपाखें प्रशंसा पत्र लःल्हाःगु जुलसा ध्व कासाय् कर्तव्यनिष्ठ जुया बौद्ध भावना अनुरूप मुहाली याःम्ह 'त्रिबिद्य पुचः' यात स्वयम्भूया प्रतिक व प्रशंसापत्र लः ल्हाःगु जुल ।

ध्व बिजंकासाय् मूपाहाँ जुया बिज्याःम्ह सुजाता गुरुमां खःसा सभापति जुया बिज्याःम्ह परिषदया अध्यक्ष महीश्वर राज ब्रज्याचार्य खः । अयेहे ध्व खुन्हु निर्णायक मण्डले च्वना बिज्याःपिं डा. लक्ष्मण शाक्य, सुनीता ब्रज्याचार्य, शान्तहर्ष ब्रज्याचार्य व रवि रञ्जित खः । जले उद्घोषिका जुया बिज्याःपिं खः सुश्री मोनिका ब्रज्याचार्य व रश्मी शाक्य ।

अनिच्छावत संखारा निर्वाण कामना

कमलदेवी वज्राचार्य

जन्म: वि.सं. १९९८ माघ शुक्ल भिंकादशी
दिवंगत: वि.सं. २०६३ जेष्ठ शुक्ल चौथी (१७ गते)
थाय् यल, भिन्देवाहा, वडा नं ७

जि जहान कमलदेवी वज्राचार्य छुं ई: ह्योवं निसे उसायूँ मदया दिवंगत जूगु
“थौँ लत्या” (४५ दिं) या पुण्य तिथिसं दिवंगत जूहम कमलदेवी वज्राचार्ययात लुमंका
सुखावति भुवनस बास लाय्मा धैगु निर्वाण कामना यासे थुगु दु:खया इलय् दु:खं कया
च्वं पिं सकल छेज: पिन्त नुग: तय्या लागि विचा: हाय्का बिज्यापिं, दिइपिं सकल थ:
थिति, ज:ला ख:ला व पासापिंत सुभाय् बिसे दिवंगत जि जहान कमलदेवी वज्राचार्ययात
निर्वाण प्राप्त जुयेमा धैगु कामना याना ।

जहान - चक्रराज वज्राचार्य

<u>कायपिं</u>	<u>भौपिं</u>	<u>छ्यपिं</u>
सागर वज्राचार्य	रीता वज्राचार्य	रिक्नेस वज्राचार्य व श्रीजन वज्राचार्य
अमर वज्राचार्य	लक्ष्मी वज्राचार्य	अस्मिता वज्राचार्य
<u>म्यायेपिं</u>	<u>जिलाजपिं</u>	<u>छ्यपिं</u>
गंगा वज्राचार्य	निरत्न वज्राचार्य	श्रद्धा वज्राचार्य प्रतिसरा वज्राचार्य प्रिजल वज्राचार्य
जमुना शाक्य	नबिन शाक्य	नयेना शाक्य